

Drogisterij Wassenaar

Jan Lubbinge

Willem Kuik

Scharenslijpers

Een ‘biezunder’ beeld

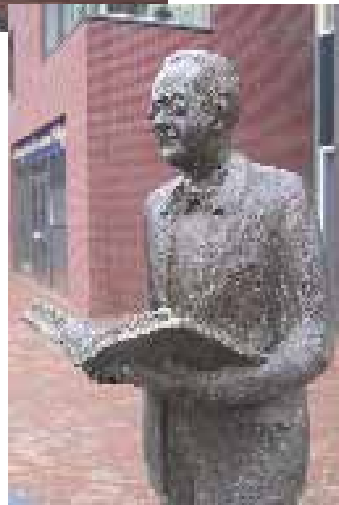
Op vrijdag 19 november jl. werd het beeld van Roel Reijntjes, gemaakt door Bert Kiewiet dat is geplaatst op de driesprong van de Hekstraat, Brinkstraat en Kruisstraat officieel onthuld door wethouder M. Looman-Struijs.

Het beeld van Roel Reijntjes is zo geplaatst, dat hij de blik heeft op zijn ouderlijk huis. De plaats van het beeld is ook markant. Op het eind van de 18de eeuw dansten de Beiler patriotten hier om de door hen geplaatste vrijheidsboom. In de tweede helft van de 18de eeuw was deze driesprong met de Kruisstraat het dorpscentrum van Beilen. Hier kwamen de Beiler mannen bijeen, hier bezocht men de herbergen van onder andere Scheunink en Lamberts.

Bert Kiewiet (Amsterdam, 1918) begon in 1960 zijn carrière als beroepskunstenaar na een teken- en beeldhouwopleiding in de avonden. In 1975 vestigde hij zich als vrij kunstenaar in Mantinge. In bijna elk dorp of stad in Drenthe staat wel een beeld van Kiewiet. Zijn voornamelijk bronzen beelden verbeelden het alledaagse leven in de provincie.¹⁾

Het beeld van Roel Reijntjes stond bij zijn leven in de tuin. Na zijn dood heeft de gemeente het gekocht uit de nalatenschap en heeft het een tijdje in het gemeentehuis gestaan. Het beeld is wat geflatteerd, het is wat langer en slanker dan Reijntjes in werkelijkheid was. “Hij moest en zou een getailleerd jasje aan hebben,” vertelde Bert Kiewiet. Bij het beeld ligt een tegel met de spreuk: ‘Het leven is net een siepel A’j’m ofpuult, krie ‘j de traonen in de ogen.’

Noot

1) Encyclopedie van Drenthe, Kiewiet, Assen 2003, 490.

Inhoud

- II: **Een biezunder beeld**
W. Bazuin-Brinkman
- 1-8 **Scharensliapers in Spier in 1839 (deel 1)**
G.J. Dijkstra
- 9-12 **Drogisterij Wassenaar**
T.L. Kroes
- 13-15 **Mijn herinneringen**
G. de Leeuw-Lubbinge
- 16-23 **De dominee, de notaris en het klerkje dat vandaag wat eerder klaar is... (deel 2)**
H. Martena
- 24-30 **Het Westeinde in Hijken omstreeks 1950**
J. Hoogeveen-Zuidberg
- 31 **Ledenvergadering Reactie**
- 32- **Opening ’t Roel Reijntjes**
- III **Werkhuus**
W. Bazuin-Brinkman en
H.J. Vos

Foto’s omslag voorzijde:

Op de voorzijde van de omslag is een foto geplaatst van een schilderij van Sjoerd van de Velde van de boerderij van Hendrik Doorten aan het Westeinde. De drie kleine foto’s zijn tekeningen van scharensliapers uit de 18de en de 19de eeuw. De detailkaart is afkomstig uit de Historische Atlas Drenthe, nr. 186. De situatie op deze kaart is van 1899-1900.

Adressen auteurs:

- W. Bazuin-Brinkman, Volmachtenstraat 2, 9414 AL Hooghalen.
- drs. G.J. Dijkstra, Pinksterbloem 42, 9411 CH Beilen
- J. Hoogeveen-Zuidberg, Westeinde 23, 9415 PG Hijken
- T.L. Kroes, Hijkerweg 19, 9411 LS Beilen
- H. Martena, Schapendrift 109, 9411 BN Beilen.

Prijs: € 4,50

Hoofd- en eindredactie

vakature - hoofdredacteur
T.L. Kroes (eindredacteur), Hijkerweg 19,
9411 LS Beilen, tel. 0593-541581.

Redactie-leden

drs. R. Gerding, Lheebroek 29, 7991 PM
Dwingeloo, tel. 0593-541844.
J. Hoogeveen-Zuidberg, Westeinde 23,
9415 PG Hijken, tel. 0593-524615.
H. Martena, Schapendrift 109,
9411 BN Beilen, tel. 0593-524623.
B. Oosting, Klatering 36,
9411 XH Beilen, tel. 0593-525897
F. Timmerman, Laaghalerstraat 25,
9414 AJ Hooghalen, tel. 0593-592225.
F. Timmerman-Stevens, Smilderweg 2D,
9414 AD Hooghalen, tel. 0593-592251.

Bestuur

drs. G.J. Dijkstra (voorzitter), Pinkster-
bloem 42, 9411 CH Beilen, tel. 0593-541848.
W. Bazuin-Brinkman (secretaris),
Volmachtenstraat 2, 9414 AL Hooghalen,
tel. 0593-592657.
H.J. Vos (penningmeester), Oosteinde 12,
9415 PA Hijken, tel. 0593-523028.
G. Drenth-Barkhof (ledenadministrateur),
Dahliastraat 20, 9411 GP Beilen,
tel. 0593-524440.
E. Beuving, Pr. Bernhardstraat 1K,
9411 KH Beilen, tel. 0593-524382.
F. Biemold, Vonderkampen 136,
9411 RH Beilen, tel. 0593-524772.
H.L.G. Schuur, Nieuwe Es 10,
9418 PS Wijster, tel. 0593-562412.
A. Zantinge, Westkamp 9, 9415 RC Hijken,
tel. 0593-523418.

Lidmaatschap

Het lidmaatschap van de vereniging bedraagt
€ 15,-. Bankrekeningnummer: 3065.27.774
t.n.v. Hist. Ver. Gem. Beilen. Rekening-
nummer Postbank: 3090700 t.n.v. Hist. Ver.
Gem. Beilen.

Opgave lidmaatschap en ledenadministratie:
G. Drenth-Barkhof, Dahliastraat 20,
9411 GP Beilen, tel. 0593-524440.

Het opzeggen van een lidmaatschap dient
SCHRIFTELIJK te geschieden bij G. Drenth-
Barkhof voor 1 november. Voor alle infor-
matie betreffende het tijdschrift:

G. Drenth-Barkhof, Dahliastraat 20,
9411 GP Beilen, tel. 0593-524440.

Copyright

Het overnemen van foto's en/of artikelen
of delen daarvan is slechts toegestaan na ver-
kregen schriftelijke toestemming van de
eindredacteur.

Productie: Uitgeverij Drenthe

Druk: Fa. Kerkhove

ISSN-nummer: 1380-3301

Opening 't Roel Reijntjes Werkhuus

Een foto-impressie van W. Bazuin-Brinkman en T.L. Kroes

Links: 't Roel Reijntjes Werkhuus werd op vrijdagmiddag 19 november 2004 omstreeks 16.15 uur officieel geopend door drs. H. Nauta, oud-burgemeester van de voormalige gemeente Beilen. Onder: een jonge bezoeker.

Twee oud-Indiëgangsters (H.J. Staal en G.A. Kleine), medewerkers van het in februari 2005 uit te geven boek over militairen uit de gemeente Beilen in Nederlands-Indië zijn druk met elkaar in gesprek. Andere aanwezigen bekijken het conceptboek, dat op de tafel ter inzage lag.

Foto's omslag voorzijde:

Een opstandfles en een zalfpot van drogist J. Wassenaar.

Scharensliopers in Spier in 1839 (deel 1)

G.J. Dijkstra

Eind februari 1839 speelde zich in Spier onder een groep scharenslijpers een menselijk drama af, waar veel Drenten honderd jaar later nog over konden vertellen.

Harm Tiesing (1853-1936)

In de voormiddag van 27 februari 1839 kwam in Spier een groep scharenslijpers aan: de broers Doede, Machiel en Hendrik Wolters met hun vrouwen en kinderen en Jacob Daniël Scholten met zijn levensgezellin Jennemie Wolters, een nicht van de drie broers. Volgens ooggetuigen hadden zij reeds enige sterke drank gebruikt. Nadat zij hun slijpkarren bij de school hadden neergezet en hun kinderen vertier op de brink zochten, gingen de mannen en vrouwen het huis van kastelein J. Oosting binnen. Die middag zou een menselijk drama onder deze scharenslijpers plaatsvinden. Ruim tachtig jaar later, in 1921, schreef Harm Tiesing nog over deze gebeurtenis. Men had hem er ooit over verteld!

Om de gebeurtenissen in Spier beter te kunnen begrijpen, vertel ik in deze bijdrage eerst iets over het leven van scharenslijpers in de 18de en de 19de eeuw.

Van soldaten naar scharenslijpers

Te allen tijde waren er groepen mensen die geen vaste woon- en verblijfplaats hadden: 'vagierender' mensen. Hun aantal was verschillend en hing af van de omstandigheden. Men kan zondermeer stellen dat hun aantal in de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw bijzonder groot was. Het wordt door Duitse historici wel 'de periode van de bedelaars, dieven en roversbenden' genoemd. Een direct gevolg van de aanwezigheid van vagebonden op het

platteland was volgens de Duitse historicus Lemmerman het ontstaan van de scharenslijperij onder de ‘inheemse’ vagebonden. Het beroep van messen- of scharenslijper was al bijzonder oud. Het kwam al in de antieke Oudheid voor. Men komt het tegen in de geschiedenis van de farao's en in de Merovingische vertellingen. Zij waren zogenaamde kleinverdieners, die van dorp naar dorp trokken. Het leven van een scharenslijper wordt gekenmerkt door een hang naar onafhankelijkheid en één van te willen trekken. Meestal droeg hij zijn ‘werkplaats’ op zijn rug. Soms kon hij het zich permitteren en ‘gezel’ in dienst te nemen. Dan was hij ‘meester’ scharenslijper. De leerling draaide het rad en de meester sleep het mes.¹⁾

Uit de kerkenboeken uit de 18de eeuw en justitiële bronnen blijkt een relatief constant aantal vagebonden. In de tweede helft van de 18de eeuw ontstonden er binnen deze groep meer familiale verbintenissen en relaties. Zij werden door de bestuurders op het platteland vaak tot de inheemse bevolking gerekend.

Andere beroepen dan die van scharenslijpers zijn van vagebonden zo goed als onbekend. Scharenslijpers en vagebonden waren op zijn laatst rond 1800 synoniemen geworden. Eng verbonden met het beroep van scharenslijper was dat van kopersmid of ketellapper, waarbij de laatste ketels, potten, pannen, vuurstulpen enz. verkocht.

Een rentmeester in Meppen verklaarde in 1766, dat scharenslijpers en ketellappers niets van hun handwerk konden en dit beroep alleen uitoefenden om in het Emsland te kunnen omzwerven om bij goede gelegenheden te gaan stelen.²⁾

Achttiende eeuw

In de loop van de 18de eeuw nam het aantal ‘geboren vagebonden’ toe. Vanaf nu was geen ‘bijzondere omstandigheid’ (soldaat, uiterlijke omstandigheden, karakterologische eigenschappen) nodig om bedelaar c.q. vagebond te worden. Iemand die in een vagebondenfamilie werd geboren, bleef zijn leven lang een vagebond.

Het leven van de vagebond speelde zich in de buitenlucht af. Hij had geen vaste woon- of verblijfplaats. Over de straat bewoog hij zich van dorp naar dorp, bedelend, of zijn diensten als scharenslijper of ketellapper aanbiedend. 's Nachts verbleef hij in schuren en schapenstallen. Hierin onderscheidde hij zich niet van de zigeuner. De scharenslijper trok zelden alleen door het land. Was hij getrouwd, dan had hij vrouw en kinderen bij zich, die voor hem bedelden en hem bij ouderdom konden verzorgen. Zij waren voor hem zijn sociale verzekering. In de 18de eeuw werden de huwelijken van scharenslijpers zelfs kerkelijk ingezegend. De huwelij-

Militair

Het grootste deel van de vagebonden was oorspronkelijk in militaire dienst geweest. Toen er beroepslegers kwamen en er dus een stand van militairen kwam, ontstond er maatschappelijk gezien een probleem, dat zich voordien nog niet had voorgedaan. De aangeworven soldaat werd in zijn jonge jaren uit zijn familie en de hem bekende sociale omgeving gehaald. Hij werd met een karig loon in een garnizoensstad gestationeerd, waar hij veel van zijn tijd doorbracht met exerceren en onledigheid. Ook wisselde hij nogal eens van garnizoensstad, waardoor hij niet kon opgaan in en normaal sociaal systeem. Hij verloor niet alleen de contacten met thuis, maar kwam ook nog eens terecht in een wereld, waarin geweld en gewelddadigheden veel voorkwamen c.q. normaal waren. Het was voor deze mannen niet mogelijk om na jaren militaire dienst, waarbij zij door half Europa waren getrokken weer in het geboorteland te integreren. Aangezien hij geen handwerk had geleerd en er geen sociale verzekering was waar hij op kon terugvallen, moest hij in zijn verdere leven met zwerven en bedelen zien rond te komen. Hetzelfde lot wachtte ook de vrouw en de kinderen van de soldaat, zodat men dagelijks ‘bedelende families’ zag.³⁾

Noten

- 1) Holger Lemmermann, *Zigeuner und Scherenschleifer im Emsland*, Sögel 1986, 157, noot 45
- 2) Ibidem, 61-65.
- 3) Ibidem, 64-68.

Afgedankte Pruisische soldaten proberen als ketellapper in hun levensonderhoud te voorzien.

Vonden zigeuners, zwervers of schapenslijpers 'snachts geen onderdak in een dorp, dan verbleven zij in schuren en schapenstallen. De hier afgebeelde schaapskooi stond bij Börger in Emsland.

ken vonden binnen de eigen groep plaats. Ook werden hun kinderen gedoopt.⁴⁾

Wolters

Zoals de naam Wendeln gold voor de scharenslijpers in het Emsland (Westfalen), zo gold dat in het gewest Drenthe voor de naam Wolters. Stamvader van deze Nederlandse tak zou Friedrich, 'Fritz', Wolters uit het Emsland zijn geweest, wiens kinderen in de jaren vijftig en zestig van de 18de eeuw werden geboren. Twee van zijn kinderen, Michiel Wolters en Henderina Wolters, zouden in de 18de eeuw uit de omgeving van Haren en Meppen naar Drenthe zijn getrokken.⁵⁾

Beiden vonden in het gewest Drenthe een levenspartner. Michiel bleef trouw aan de Rooms Katholieke kerk, waartoe hij in het Emsland behoorde. Zo hij zijn huwelijk al heeft laten registreren, dan is dat in een Duitse stad in het Emsland gebeurd. Zijn zus Henderina Wolters zou in een protestantse kerk in het gewest Drenthe met Hendrik Hendriks zijn gehuwd, aldus Tiesing.

Tiesing vertelt verder, dat uit het huwelijk van Henderina Wolters met Hendrik Hendriks veertien kinderen zouden zijn geboren, waarvan er drie tijdens de veldtocht van het Franse leger naar Rusland om het leven zouden zijn gekomen. Zij waren ingelijfd bij het leger van Napoleon, dat in 1812 naar Moskou trok.

In dat jaar was de conscriptie, de algemene dienstplicht, ingevoerd. Welgestelden konden aan deze dienstplicht ontkomen door het kopen van remplaçanten (plaatsvervangers). Ik vermoed dat op deze wijze ook de drie zonen van Hendrina Wolters in het leger zijn terechtgekomen. De tocht van Napoleons leger, waaronder zich 15.000 Nederlanders bevonden, had een catastrofale afloop.⁶⁾

4) Lemmermann, *Zigeuner*, 72-78. Lemmermann berekende aan de hand van archiefstukken, dat een scharenslijper in Emsland in de jaren 1825 en 1826 in tien aaneengesloten maanden 1.700 kilometer met zijn kar te voet aflegde.

5) Lemmermann, *Zigeuner*, 107-108 en 147; C. Mulder, *Hannekemaaiers en kiepkerels*, Haren 1971, 112 e.v. Mulder heeft het hier over het midden van de 18de eeuw, maar dat lijkt onjuist, wanneer men naar de genealogische gegevens over de familie Wolters kijkt, die door Lemmermann zijn gevonden.

6) C.H.E. de Wit, 'De Noordelijke Nederlanden in de Bataafse en de Franse Tijd 1795-1813', in: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden, deel 11*, Bussum 1983, 186.

Scharenslijpers

De scharenslijpers hebben met hun vele nakomelingen een zwervend leven geleid. Zij traden ook regelmatig met familieleden (neef-nicht) in het huwelijk, waardoor volgens Tiesing 'de geaardheid tot zwerven over het land erin bleef'.

De nakomelingen van Michiel Wolters en Hendrik Hendriks waren zo talrijk geworden, dat in de jaren van 1850 tot 1880 ongeveer 150 van hen niet alleen in Drenthe voorkwamen, maar ook in Overijssel, in de Achterhoek en in de Groninger kleistreken.

Zij verschilden in hun leefwijze veel van de dorpingen op het Drentse platteland, waarmee zij zo vriendschappelijk omgingen. Het wettig huwelijk was slechts bij enkelen bekend. Zij gingen meestal een echtverbintenis aan zonder dat de predikant (18de eeuw) of de ambtenaar van de burgerlijke stand (19de eeuw) dit officieel bevestigde en registreerde. De Drenten zeiden dan, dat zij 'onder den eikenboom' waren getrouwd. Een dergelijke huwelijksbevestiging vond dan op een of ander boeren erf plaats. Eén van hen, Albert Peeks, die nooit een vrouw had gehad, trad dan als woordvoerder op met een 'scharenslijpersformulier'.

Velen van hen keerden niet terug. Tiesing was verteld, dat ook de drie zonen van Hendrina Wolters ten tijde van de veldtocht waren omgekomen. Ik sluit overigens niet uit, dat zij onderweg ergens zijn afgehaakt en elders hun zwervend bestaan hebben voortgezet.

Henderina Wolters

Door middel van genealogisch onderzoek kwam ik een huwelijk tegen van Henderica Wolters, in verschillende doopboeken ook wel Hinderina Hindriks, Hemmerina Hendriks en Hinderina Freerks genoemd, die met Hindrik Hindriks (Mus), geboren te Borger op 05-11-1756, was gehuwd. Hij was scharenslijper van beroep.⁷⁾ Van de veertien door Tiesing genoemde kinderen van Hinderina Wolters vond ik er al vrij snel vier, vermoedelijk de jongste kinderen: Doede Hendriks, geboren te Drouwen op 26-09-1795; Frederika, geboren op 24-09-1797; 3. Machiel Hendriks, geboren ca. 1800 en Aaldert (ook wel Aalderik) Hendriks, geboren te Rolde op 29-05-1803.

De zonen die tijdens de Franse veldtocht in Rusland waren omgekomen, zullen geboren zijn in de tachtiger jaren van de 18de eeuw. Het is de vraag of zij zijn gedoopt en in een doopregister van één van de Drentse kerken zijn terug te vinden.

Spier

Op 27 februari 1839 kwamen de scharenslijpers Doede Hendriks Wolters met zijn vrouw Meija Jans Roswinkel⁸⁾, Machiel Hendriks Wolters, ongehuwd, Aaldert Hendriks Wolters met zijn vrouw Frederika Machiels en Jacob Daniël Scholten met zijn partner Jennemie Wolters met hun gezinnen op de brink in Spier aan. De drie gezinnen en Machiel Hendriks Wolters, soms nog met andere families, trokken al geruime tijd over het Drentse platteland. Voorop liepen de drie broers en Scholten met hun 'karen', de kruiwagens met de scharenslijpsteen of met de slijpsteen op de

Scharenslijpers aan het werk

7) Hij was een zoon van Hendrik Jansen en Aaltje NN. Jansen overleed te Eursing (Westerbork) op 25-03-1828.

8) Meija Jans Roswinkel was in 1800 te Nieuwe-Pekela geboren.

9) Frederika Machiels was te Roswinkel gedoopt op 27-03-1808. Zij was dochter van Machiel Frederiks en Anna Mania. (Rolde, huwelijksakte, akte datum 17 augustus 1835, aktenr.

Frederica Machiels was vermoedelijk een nicht van Aaldert Hendriks met wie zij was getrouwd.

Een scharenslijper met de slijpsteen op de rug

Stad Groningen

Harm Tiesing: 'Van het verdiende geld werd de mand weer gevuld te Groningen. Daar kocht ook de slijpersbaas zijn nieuwe jas of broek, en als hij de poort uitkwam, was hij weer een knap mens geworden. Vrouwen kochten er snuif, want het snuiven is door de vrouwen het langst in stand gehouden. Op Lief-tinks uithangbord in de Heerestraat, het tweede huis van de poort alwaar 't wapen van Drenthe uithangt, stond vermeld dat er nevens tabak ook snuif te koop was. Waren de Drenthenaren van het noorden in Groningen bekend - de scharenslijpers niet minder - en op het platteland dier provincie evengoed.'

rug. Daarachter liepen de vrouwen met een 'blauw pak' op de rug. In zo'n blauw pak zaten zuigelingen die in een 'blauw katoenen pak waren gestoken'. Dan volgden de grotere kinderen die het ingepakte beddengoed droegen. Vervolgens de kinderen die in de 'schooljaren' waren, maar er nooit kwamen. Tiesing: 'In den zomer zag men deze kinderen altijd met blote beenen, niet blank van huid, maar bruin, zoodat wij later van Roodhuiden hoorende, aan de scharenslijpers beenen dachten.' In tegenstelling tot het familiehoofd zagen de kinderen er onverzorgd uit. Hun haar was vaak niet gekamd, hun gelaatskleur was als dat van hun benen: smoezelig. Zij waren verder baldadig. Zij zongen of schreeuwden, namen een steen op om daarmee naar een hond die op straat liep te gooien.

In het dorp

Als ze een dorp aandeden werden op de brink de slijpkarren neergezet, waarna de mannen, vermoeid van het kruien, zich neervleiden op het gras van de brink. De vrouwen legden hun blauwe pakken af en zoogden vervolgens hun kinderen. De grotere dochters werden met een blank geschuurd blikken keteltje met daarin 'een lood gemalen koffie' naar de huizen gestuurd om wat gekookt water op te halen. Had een 'buurvrouw' het water aan de kook, dan werden zij geholpen. 't Keteltje werd gevuld, de koffie mocht wel even trekken boven het haardvuur, en als deze vier, vijfmaal 'opgesmeten' had, dan ging het meisje, na dankbetuiging aan 'moei' (de goedwillende buurvrouw) daarmee naar buiten,' aldus Harm Tiesing.

Op de brink pakten vervolgens de vrouwen de kommetjes uit met daarop de namen van hun mannen. De slijpersbazen en hun vrouwen kregen daarop hun koffie. Dorstige kinderen keken slechts toe. Zij kregen niets en zouden later bij omwonenden om wat water vragen.

Bleef er wat koffie over, dan kregen de zogende moeders eerst wat, en als die zeiden: "Och, wij lopen aanstonds bij den boer in huis nog wel een kop koffie op," dan kwamen de grote kinderen aan de beurt. Bleef er nog wat koffiedik over, dan gooide men dat in elkaars haar, tot veel plezier van de dorpsjeugd, die op de scharenslijpers waren afgekomen.

Was het koffiedrinken gedaan en het kind gezoogd, dan nam de moeder het weer op de rug en met een mand met koopwaar, spelden, naalden, garen, band, knopen, rode en blauwbonte zakdoeken, maar ook 'drankjes en zalfjes', trok zij het dorp in. Bij elke boerderij informeerde zij bij de vrouw des huizes eerst naar de gezondheid en het welzijn van de bewoners en zij had, als zij klachten over een of andere ongesteldheid vernam, altijd enige

medicijnen zoals Haarlemmerolie, een pakje Berenburgs kruiden of wat anders in voorraad en te koop. Zij wist veel van de wonderdadige werking van haar middeltjes op een ziek gestel. Ook gaf zij vaak raad. Als de boerenvrouw tevreden over de tips was, schonk ze de scharenslijpersvrouw een goed stukje spek of een metworst, waarna deze haar andere koopwaar aanpreeft.

Zij verruilde meer, dan ze verkocht. Voor een 'maaltje aard-appelen' gaf zij een paar huisjes spelden (een huisje spelden bestond uit zestien spelden, prijs: één cent). Voor een klein stukje spek of vet ruilde zij een bosje band of lint. Ook verruilde zij spullen tegen oude kleding.

Zo liep de vrouw van het ene boerenhuis naar het andere, bij de één gaf zij raad, bij de ander verkocht zij klosjes of kaartjes naai-garen of boordelint, elders zakdoeken.

Had zij op deze wijze een aantal bezoeken afgelegd, dan zocht ze de woningen van keuters en arbeiders op om er een verblijf voor de nacht te zoeken. Maar ook hier bood zij eerst haar koopwaren aan om daarna te vragen of zij met haar familie hier de komende nacht mocht slapen. Niet overal bood men haar en haar gezin een slaapplek aan. Er waren er die kortaf antwoordden: "Wij houden geen nachtvolk." Met zo'n antwoord liep zij zich niet zomaar wegsturen. Zij gaf dan aan, dat zij met haar gezin niet onder 'de blauwe hemel kon slapen en dat zij toch ook mensen waren. Bovendien zou het maar voor één enkele nacht zijn en beloofde zij, dat zij en haar gezin geen overlast zouden geven. Zij waren desnoods bereid wat geld voor een slaapplek te betalen. Het aanbod van geld nam meestal de laatste twijfels weg, waarna het scharenslijpersgezin een slaapplek had. Soms overnachtte men stiekem in het stro in een schuur, maar in de meeste Drentse dorpen hadden zij hun vaste adressen.

Slijpen

Gedurende de tijd dat de vrouw probeerde haar waren te verkopen, was haar man, gekleed in jack en manchesterbroek en vest en een brede muts met leren scherm 'op de kop', het dorp ingegaan om slijpwerk op te halen. Behalve het slijpen van messen en scharen handelde hij ook in scheermessen, soldeerde hij blikken en koperen ketels. Voor boerenknechten had hij steeds scheermessen in ruil, waarbij hij voorgaf de beste te hebben. Dat waren volgens hem die van Johannes Barber. Een ander maal prees hij een scheermes aan, dat hij in ruil had ontvangen van de voornaamste ingezetene van de provincie: "De Gouverneur het zok d'r zolf dardhalf jaor ruit schoren," en dus moest het wel één der besten zijn. In het volgend dorp had hij overigens weer een mes, waar 'de Gouverneur zich zelf mee geschoren had'. Deze verkooptruc was

Verzen

Harm Tiesing vond in een liederboekje, dat hij bij een oom inzag, een vers van meer dan 20 coupletten over de scharenslijper, waarvan één aldus luidde:

'Zoolang ik maar kan slijpen,
Zoo win ik munt en kruis;
Ik hoor geen kinders pijpen
Van honger in mijn huis.
Zij hebben nog geen ongemak
Te gaan al met den bedelzak,
Tireli, tirelarie
Van rechtsom, linksom draait mijn
steen
Door het roeren van mijn been.'

Uit een latere periode, aldus Tiesing, dateert het volgend vers:

'Toen ik jong nog was van jaren
Liep ik met mijn slijperssteen,
In mijn vak zeer goed ervaren
Liep ik naar alle oorden heen;
'k Liep overal in 't rond,
Of ik iets te slijpen vond,
Al van den vroegen morgen
Tot aan den avondstond.'

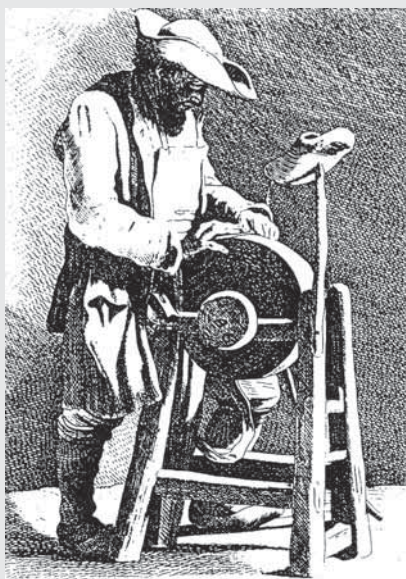

Scharenslijper 18de eeuw

Nieuwsaanbrengers

Scharenslijpers werden als nieuwsaanbrengers hartelijk verwelkomd. De predikant te Borger: “Wanneer zij aankomen worden in sommige huizen de deuren en baanders wijd opengezet, en zij worden met open armen ontvangen, om maar het nieuws te ontvangen dat zij aanbrengen. Later, vooral na 1870, toen het lezen van dagbladen toenam, daalde de belangstelling voor het nieuws van deze reizende lieden.”

Scharenslijper 18de eeuw

volgens Harm Tiesing snel voorbij, want volgens hem ondervond Michiel Wolters, of wie het ook was, de waarheid van 't gezegde 'Leugens hebben korte beenen'.

De scharenslijper was ook de nieuwsaanbrenger uit andere dorpen en gehuchten. Hij wist overal van, was in alle dorpen en gehuchten bekend. Hij sprak over het korengewas op 't land dat hij dagelijks zag, en over het vee, goede wei- en hooilanden, beste melkkoeien en paarden, van boeren 'met geld achter het linnen', van mager vee, van goede en slechte tijden. Voor een pachter wist hij waar een goede plaats te huur, of misschien los te krijgen was, over personen wist hij vaak inlichtingen te geven. Door al deze kennis wist hij ingang te vinden om de scheermessen in handen te krijgen, die door hem voor 10 cents per stuk geslepen en in orde werden gebracht. Iedere Drent moest zichzelf scheren. Een barbier vond men op het Drentse platteland niet. Wie een baard had gekregen, moest zichzelf kunnen scheren. Volgens Tiesing zijn er in Drenthe wellicht meer tranen gestort wegens de moeilijkheid van het scheren, dan van scheidende liefde, omdat het baardschrappen voor velen het lastigste werk van de hele week was. De komst van een scharenslijper was in het dorp dan ook een ware uitkomst. De messen konden dan weer eens goed worden geslepen.

In de herfst trokken zij vaak naar de Ommelanden, het platteland rond de stad Groningen, waar zij wat verdienden met het krabben van aardappelen, turfgraven of ander werk. In de winter verbleven zij in veengebieden, waar genoeg aardappelen en 'Feuerung', warmte, te krijgen was.

Wintermaanden

In de wintermaanden hielden de scharenslijpers zich in de veenstreken te Drouwenerveen, Buinerveen, Exloërveen en ook te Gieter- en Bonnerveen op. Daar de Christelijke feestdagen voor hen altijd moeilijk waren om voor enige nachten verblijf te vinden, trokken zij over de overstroomde dijken, vooral tegen de kersttijd naar de veenstreken. Tiesing: 'De bewoners die hunne komst verbeidden, keken uit, en als zij hen van het westen zagen naderen, dan werden de hoge laarzen aangetrokken om de aankomenden af te halen. Hekken werden dan voor het land weggenomen om daarmee in den dijk gespoelde gaten te overbruggen, scharenslijpkarren werden door twee man over den vloed voortgedragen, vrouwen en kinderen namen plaats op de schouders der jonge mannen, en als zij dan in de ruime veenhutten kwamen, waren de groote turfvuren reeds aangelegd en konden zij zich koesteren in de weldadige warmte. Het bedelen om een maaltje aardappelen voor elken dag was dan niet meer noodig, want het veen gaf ruime oogsten en de prijzen waren zoo klein, dat er weinig van verkocht

werd. En als de scharenslijper binnengekomen was, konden de mannen op het veen zich tegen Kersttijd nog eens weer goed glad scheren, als de slijpersbaas eerst het mes onder handen had gehad. Naar de kerk ging bijna niemand, want de afstand was te groot en de wegen waren te slecht, maar als er nog een arbeider een hoofdstuk uit zijns vaders of moeders kerkboek kon voorlezen, waarin de geheele bijbel was opgenomen, dan was de scharenslijper die niet lezen kon, vol aandacht, en hij vertelde er van dat hij 'op 't Buinermoeras voor 't eerst van zijn leven van den verloren zoon gehoord had', waarvan het Drentsche volk van dien tijd een lied heeft gezongen, vervaardigd door Bronno Veldman, den mislukte predikant, die wegens ongunstig levensgedrag nooit den preekstoel heeft bereikt en met de landloopers op reis is gegaan, waarbij hij nog nieuwjaarswensen dichtte en andere liederen maakte. Zoo leerden deze liederen van het aanhooren, en eene vrouw uit dien stand, met iemand in gesprek over de moeilijkheden van hunne zwerftochten, wist hierbij te wijzen op Ev. Gezang 17 en de vier eerste regels op vrij goeden toon te declameeren.'

Familiedrama

In zijn bijdrage van 6 augustus 1921 in de *Provinciale Drentsche en Asser Courant* maakt Harm Tiesing de opmerking, dat scharenslijpers soms aardige vechtersbazen waren, vooral wanneer er sterke drank in het spel was. Vervolgens herinnert hij zijn lezers aan een dramatische vechtpartij in Spier, waarvan hij had horen vertellen, maar waarvan hij de details niet kende. Het enige wat hij wist, was dat het familiedrama in de eerste helft van de 19de eeuw had plaatsgevonden.

Literatuur

G.J. Dijkstra, 'Het 'dootvallen' van scharenslijper Wilhelmus Lodewijk Meijer', in: *Spitwa(a)rk*, 2003, nr. 4, 2 e.v.

G.J. Dijkstra en M.A.W. Gerding, *Geschiedenis van Spier*, Spier 1989.
Holger Lemmermann, *Zigeuner und Scherenschleifer im Emsland*, Sögel 1986.

Cornelis Mulder, *Hannekemaaiers en kiepkerels*, Haren 1971.

Harm Tiesing, *Uit en over Drenthe*, Drouwen 2003, 247-258. De bijdrage van Harm Tiesing in de *Provinciale Drentsche en Asser Courant* werden geplaatst op 30 juli 1921 (no. 65), 6 augustus 1921 (no. 66) en 13 augustus 1921 (no. 67).

Verantwoording foto's

23: Omslagfoto Tiesing, *Uit en over Drenthe*

25: Lemmermann, *Zigeuner*, 20 en 71

26: Lemmermann, *Zigeuner*, 83

27: Lemmermann, *Zigeuner*, 83

28: Lemmermann, *Zigeuner*, 73

29: Lemmermann, *Zigeuner*, 73

30: Dijkstra, *Geschiedenis*, 101.

In 1973 werd deze boerderij in Spier afgebroken in verband met de verdubbeling van de A28. Rond 1839 woonde op deze plaats landbouwer/kastelein Jan Oosting. In zijn tapperij vond in februari 1839 een familiedrama plaats.

Drogisterij Wassenaar

T.L. Kroes

Voor veel oude Beilers is ‘Drogisterij Wassenaar’ een begrip. Als je een zalfje nodig had of een bril moest hebben, ging je naar de Brinkstraat waar je goed werd bediend.

Jacob Wassenaar

Jacob Wassenaar werd op 23 augustus 1887 in Bolsward geboren. Zijn vrouw Gerdina Wapstra kwam uit Haarlem, waar zij op 30 oktober 1897 het levenslicht zag.

In 1923 begon Jacob Wassenaar zijn drogisterij in Beilen. Hij huurde in de Brinkstraat de helft van het pand, waar kapper Stormer, later Lambeek, woonde. Het was een simpel pand, maar als je geen eigen startkapitaal hebt, is het verstandig een beetje eenvoudig te beginnen. Later verhuisde hij naar het pand dat stond op de plek waar na de oorlog de Raadhuisstraat bij de Brinkstraat werd doorgebroken. De derde winkel werd gevestigd in het pand van Scholtmeijer, hetzelfde pand waar later kapper Henk Honebeeke zijn zaak had. De laatste plek waar Wassenaar naar toe verhuisde was in de Brinkstraat, waar nu modezaak La Vie is gevestigd. Dat was in 1931.

Levertraan

Heel bijzonder was de verkoop van levertraan. Eén keer per jaar werd een vat levertraan van 200 liter uit Noorwegen besteld. De inhoud werd zelf in vierkante flessen van 400 cc getapt. Er werd een etiket opgeplakt en de gezondheidsdrink met nasmaak kon verkocht worden. In de oorlogsjaren stakte de aanvoer van levertraan, maar vrijwel direct na de bevrijding arriveerde het in 1940 bestelde vat.

Levertraan

Al in 1917 had Jacob Wassenaar zijn getuigschrift gehaald voor apothekers-assistent. Hij had ‘genoegzame bewijzen gegeven van kennis en geschiktheid, noodig tot het gereedmaken van recepten’.

Uit de bewoordingen, gebruikt in dit getuigschrift, blijkt wel, dat een drogist toen een andersoortige zaak had dan nu. Voeren nu de mooimaak- en branchevreemde artikelen de boventoon, toen werden vooral hoestdranken, oordruppels, zalfjes en vee-geneesmiddelen verkocht. Dit alles kon zonder recept meegenomen worden. De huisartsen waren zelf apotheekehoudend; zij

zorgden voor de echte geneesmiddelen, maar allerlei huismiddelen konden bij de drogist aangeschaft worden. Er was een U.A.-lijst, Uitsluitend Apotheek, waarin stond wat een drogist niet mocht verkopen, maar wat aan de apotheekhoudende huisarts was voorbehouden. Wat dat betreft is er nog veel overeenkomst in artikelen die een drogisterij aan de man brengt; te denken valt aan koortsbestrijdingsmiddelen, hoestsiroop, homeopathische middelen enz. enz. Om die hoestdranken en zalfjes te maken had Jacob Wassenaar een eigen receptenboek aangelegd. Hij bestelde de grondstoffen en kon dan aan de slag. Natuurlijk waren ook verbandmiddelen en aanverwante artikelen in de winkel aanwezig.

Brevet voor brillen

In het laatste oorlogsjaar moest er een flinke hoeveelheid van een zalfje tegen schurft gemaakt worden. Door zeepgebrek leden veel mensen aan schurft, een huidziekte, die meestal werd meegebracht door evacués. Kleine 'beestjes' krabbelen dan direct onder de huid, hetgeen een flinke jeuk teweegbrengt. Door het krabben gaat de huid stuk en dat levert dan flinke problemen op. Om de zalf voor de bestrijding van schurft te maken heb je veel vaseline nodig.

Zijn vrouw Gerdina Wassenaar-Wapstra had intussen een getuigschrift gehaald om brillen te verkopen. Bij haar kon je je een leesbril laten aanmeten en als je met een recept van de oogarts bij haar kwam, zorgde zij er voor dat er een keurige bril werd gereedgemaakt. Zo werd drogisterij Wassenaar een bekend en gerenommeerd bedrijf in Beilen.

Toch waren ook voor een drogist de crisisjaren geen beste tijd. Toen Wassenaar in 1931 een pand in de Brinkstraat had gekocht, moest er natuurlijk genoeg geld binnenkomen om alles goed draaiende te houden. Hij heeft dan ook om extra inkomsten te krijgen een aantal jaren als meteropnemer gewerkt.

Ooievaarskuitenvet

Soms kwamen klanten met heel bijzondere vragen. "Heb je ook ooievaarskuitenvet?" werd er aan mevrouw Wassenaar gevraagd. Zij was goed op de hoogte van de bijzondere namen die de volksmond aan bepaalde artikelen had gegeven. De klant wenste altheazalf, maar zo'n naam was klaarblijkelijk te moeilijk.

Bij verkoudheid van kinderen werd altheastroop gebruikt, maar de klanten noemden het slakkenstroop.

Veehouders vroegen wel naar 'eulie van Baai', waarmee dan laurierzalf tegen uierontsteking werd bedoeld, en ook kwam het voor dat werd verteld 'dat de zwienen niet best wilden vreten'.

Van Meppel naar Beilen

Na een periode in Meppel bij Brocades en Steeman gewerkt te hebben, wilde Jacob Wassenaar een eigen zaak beginnen, omdat in Meppel voor hem geen toekomst was. Hij vond in Beilen een plek om te beginnen. Met financiële hulp van de gebroeders Steeman was hij verzekerd van een goede start. Afgesproken was, dat Wassenaar een lening van hen kreeg in de vorm van een tegoed voor drogisterijartikelen. Hij moest die artikelen van hen betrekken en er zorg voor dragen dat de lege emballage weer in Meppel terugkwam. Zo was het hemd nader dan de rok: voor Brocades was de omzet een beetje groter geworden en financieel gezien liep er geen bloed uit. Zo kon het dan gebeuren, dat men Jacob Wassenaar één à twee keer in de week naar Meppel zag fietsen om de voorraad artikelen aan te vullen. Soms had de fietstocht een plezierig karakter, want hij kon dan - ondanks de crisistijd - een kleine extra afbetaling doen. De zaak in Beilen liep best aardig.

Het oude pand van drogisterij Wassenaar in de Brinkstraat

Nieuwbouw in de Brinkstraat

Dezelfde nieuwbouw, maar nu van de andere kant genomen. Het pand links vooraan was van kapper Berend Boer.

De noodwinkel stond tijdens de verbouwing in de toen kortgeleden gemaakte doorbraak van de Raadhuisstraat.

De achterkant van de noodwinkel

In 1954 werd de nieuwe drogisterij geopend.

Verstopping was dan de oorzaak. Wassenaar had daar wel een middeltje voor.

‘Duvelsdrek’ werd gebruikt om de stal te ontsmetten als de ziekte van Bang was uitgebroken. Dat middel had zo’n smerige rotte-eierenstank, dat het helemaal achter in de schuur was opgeborgen.

Nieuwbouw

Jacob Wassenaar overleed op 12 april 1951. Zijn vrouw en dochter Jarina zetten de zaak voort; Jarina was sinds 1942 ge-diplomeerd. Het in 1931 gekochte pand was oorspronkelijk een boerderij die in drieën werd bewoond: daar woonde loodgieter Dirk van Guldener, aan de straatkant huisde ook kapper Berend Boer en achterin woonde Albert Zoer.

Als je de drogisterij binnenkwam, liep je eerst over een soort vlonder, want de vloer was verzakt. Het gehele pand was eigenlijk bouwvallig geworden; in de schuur was nog een lemen vloer en op de bovenverdieping kierde het zo enorm, dat je zelfs bij de burens naar binnen kon kijken. Dat was een toestand een goede dorpsdrogisterij onwaardig. Moeder en dochter besloten dan ook tot nieuwbouw. Dat betekende wel, dat het hele pand moest worden afgebroken, maar eerst moest er een noodvoorziening voor de winkel komen. Op de plek waar de Raadhuisstraat al was doorgebroken, maar nog niet aangelegd, tussen slager Smit en bakker Joosten, werd een noodwinkel geplaatst van waaruit de zelfjes en hoestdranken een tijdlang hun weg naar jeukplekken en hoestende Beilers wisten te vinden.

In 1954 werd het nieuwe pand van drogisterij Wassenaar geopend. Hoe anders een drogisterij toen nog was vergeleken met nu vertelt de foto duidelijk. Gerdina Wassenaar staat fier achter

de toonbank voor de serie flessen. De winkel was inderdaad iets om trots op te zijn.

Samen met dochter Jarina bestierde Gerdina de winkel. Na de verbouwing volgde Jarina eerst een cursus voor parfumeur, een jaar later een cursus voor pedicure en schoonheidsverzorging. Beide waren gericht op uitbreiding van de zaak en de toenemende vraag op dit gebied. In 1963 nam Jarina Wassenaar de zaak over en zette deze alleen voort.

Einde

In 1971 werd de drogisterij verkocht aan H. van Koningsveld. Er was een eind gekomen aan achtenveertig jaar drogisterij Wassenaar in Beilen.

Mevrouw Gerdina Wassenaar in de nieuwe drogisterij

Enige drogisterij-attributen o.a. een porceleinen mortier, gewichten, een doosje en zakjes voor poeders. Oude geneesmiddelen waren o.a.: teerpillen voor verkoudheid, Haarlemmerolie overal goed voor, druïdezalf voor steenpuisten en andere ontstekingen, gees van teer voor kiespijn.

Mevrouw Wassenaar had dit apparaat nog: een alligator. Het is bedoeld om kurken op maat te persen, zodat ze op een flesje gebruikt kunnen worden.

Drogisterij Wassenaar, het nieuwe pand, 1954

Mijn herinneringen

G. de Leeuw-Lubbinge

Mijn verhaal gaat over Jan Lubbinge en Aaltje Lubbinge-Zwiers, mijn vader en moeder die in hun winkeltje hard moesten werken.

Jan Lubbinge en Aaltje Lubbinge-Zwiers hadden drie dochters en een zoon. Het gezin woonde aan de vroegere Stationsstraat, nu Kampsweg in Wijster.

Menigeen die de foto van mijn ouderlijk huis en winkel ziet, kan zich zeker nog herinneren hoe het in de kleine winkeltjes van vroeger toeging. Je was toen echt met de klant bezig en je had tijd om een praatje te maken.

Vanaf links: Berendina, Aaltje Lubbinge-Zwiers, Geesje, Jan Lubbinge, Hendrik en Lammie.

In Wijster waren zelfs wel vier winkeltjes en alle hadden een bestaan, al ging het soms wel eens een beetje moeilijk. Mijn ouders hadden bij Beilen een keuterij, en omstreeks 1930 begonnen ze in Wijster met het verkopen van kruidenierswaren. Zij hoopten zich zo te verbeteren. De verkoop gebeurde vanuit de huiskamer. De stopflessen met snoep zie ik in mijn gedachten nog voor het raam in de kamer staan. Later is het winkeltje er bij aangebouwd. Dat is goed te zien aan het platte dak. Mijn moeder had een dubbele taak: zij moest voor de huishouding zorgen en de klanten in de winkel bedienen. Mijn moeder zorgde ook voor de inkoop. Regelmatig kwamen reizigers de bestellingen opnemen: de firma Houwink kwam voor de kruidenierswaren, de firma Hofstra bracht de rookartikelen, de firma Bakker zorgde dat er altijd een voorraad snoep bij ons was; ze kwamen alle uit Meppe. De firma De Marne kwam uit Groningen; deze bevoorraadde ons met wijn en dranken. Als de reizigers de bestelling hadden opgeschreven, werd deze een paar dagen later bij ons bezorgd. De vrachtrijders Eising en Gerding uit Beilen deden dat; later Betten en Jager uit Elp.

Mijn vader moest er altijd op uit met de bakkerskar. Deze was vol kruidenierswaren en brood. Dat brood betrokken wij van bakker Jan Joosten uit Beilen. Vader moest zelf die bakkerskar door Wijster duwen. Bij een klant werd er gestopt en als hij daarna

Aan de Stationsstraat, later Kampsweg, stond ons huis. Eerst werd er winkel gehouden in de huiskamer (vanaf de winkeldeur het tweede raam naar links). Later werd er een stuk bij het huis aangebouwd en had de winkel dus een eigen ingang.

Het huis in 2004. Van de winkeldeur is slechts een klein deel te zien.

Een barre tocht

Het was in een strenge winter dat mijn vader 's morgens vroeg met de kar van huis ging om te venten. Hij liep via Spier over Beilen zelfs naar Klatering en Alting waar hij ook klanten had. De terugweg ging over Terhorst en Smalbroek. Het sneeuwde die dag flink en toen mijn vader 's avonds om zeven uur nog niet thuis was, werd moeder ongerust. De twee oudste kinderen moesten vader maar tegemoet lopen. Bij de St. Nicolaasbrug vonden zij hem, vastgelopen in een sneeuwduin en met een wiel dat door de sneeuw steeds vastliep. Gelukkig kwamen er twee jongens langs die de kar uit de sneeuw tilden. Strompelend zijn ze thuisgekomen. Het liep toen tegen elf uur.

De volgende morgen ging vader al weer vroeg de deur uit om te venten.

Jan Lubbinge met de hondenkar die vol staat met blikken petroleum.

verder ging, moest hij die zware kar weer in beweging zien te krijgen. Dat was best moeilijk, maar in die dagen heel gewoon. 's Maandags en 's zaterdags ging hij door Wijster; 's morgens de ene kant en 's middags de andere. Als vader dan terugkwam, moesten wij nog allerlei boodschappen die hij die dag niet (meer) in de kar had nog bij de klanten bezorgen. Zoiets kun je nu bijna niet meer voorstellen. Ook verkochten wij andere dingen, zoals biezen matten, deurmatjes, kachelzeiltjes, wasborstels, bezems, heideboenders, afwasborstels, klompen, en drogisterij-artikelen. Als er eens een klant kwam en wij hadden het gevraagde niet, dan kon hij er op rekenen dat het er de volgende keer wel was. Nee-verkopen of 'stomlopen' zoals dat genoemd werd, dat kon toch niet! Mijn ouders wilden niet graag een klant missen, ze waren zuinig op hun klanten.

Petroleum van De Esso Automaat

Mijn vader ventte van dinsdag tot en met vrijdag met de petroleumkar. Daar had hij een trekhond voor. Op de kar zelf was een zijplank aangebracht, zodat hij af en toe even op de kar kon gaan zitten. Het was een hondenkar met verlichting: vooraan hingen twee stormlantaarns met wit licht, achter was rood licht aangebracht. De petroleum kwam van de Esso Automaat. Op de foto is nog iets van die naam te zien. De petroleum zat in blikken van vier liter. Hij verkocht de olie in het dorp Wijster, maar ook in de omliggende dorpen zoals Drijber, Hamveld, Spier, Terhorst, Smalbroek, Holthe, Makkum, Lieving en ging dan door Beilen naar Alting en Klatering. Dat was steeds een hele tocht en toch deed hij dat in vier dagen.

Bij huis hadden wij zes tot acht grote vaten met petroleum liggen en achterin ons huis was een apart gedeelte voor het werken met petroleum ingericht. Als het nodig was, werd een groot vol vat naar binnen gerold en werd er een pomp opgezet. Die pomp was een apparaat waardoor vier blikken tegelijk konden worden gevuld; pompen maar! Als er een beetje te stevig werd gepompt, liepen de blikken over. Het teveel aan petroleum werd in een emmer opgevangen. Zo ging dat van dag tot dag. Als ik de foto van het winkeltje bekijk, dan denk ik er nog vaak aan terug: mijn vader met de petroleumkar, de hond er voor. Het was hard werken om je brood te verdienen.

Dit waren enkele herinneringen aan het huis en de kleine winkel van mijn ouders in Wijster. Ik ben er geboren en opgegroeid, later getrouwd en ben altijd in Wijster blijven wonen. Ik ben altijd nog trots op mijn ouders die met hard werken zo goed voor ons hebben gezorgd. De foto's blijven als herinnering over.

De dominee, de dokter, de notaris en het klerkje dat vandaag wat eerder klaar is.... (deel 2)

Willem Kuik was slim, gewiekst, charmant en verstond de kunst mensen aan zich te verplichten en kwam uiteindelijk met justitie in aanraking.

H. Martena

Zelfstandig makelaar en verzekeringsagent

In het *Nieuwsblad voor Beilen* van 21 februari 1935 werd aangekondigd dat Willem Kuik zich als zelfstandig beëdigd makelaar in onroerende goederen zou vestigen.

Kuik ging, gezien zijn aanbod van onroerend goed in het *Nieuwsblad voor Beilen*, heel voortvarend van start. Een week later, in de krant van 28 februari 1935, bood hij al acht percelen te koop aan, zoals bouwterreinen aan de nieuwe verkeersweg ('Eschweg'), bouwterreinen in Hooghalen, Wijster, Westerbork en aan de Klateringerweg in Beilen en twee percelen heide.

Als bijzonderheid had Willem Kuik in de krant van 5 april 1935 het landgoed 'Dennenrode' in de aanbieding: 'liggende aan de asphaltbetonweg Beilen-Assen, onmiddellijk bij het aan natuurschoonrijke, welvarende dorp Hooghalen op ongeveer 10 k.m. afstand van de stad Assen.'

Volgens een advertentie in de krant van 4 oktober 1935 raakt de orderportefeuille van Willem Kuik steeds voller. Maar liefst 44 percelen werden daarin, uiteraard 'vrijblijvend', zoals dat in die tijd in een advertentie de gewoonte was, te koop aangeboden: percelen heideveld in Hooghalen en Laaghalen, woningen in Beilen en boerderijen in Elp en Odoorn.

De hypotheekakten liet hij passeren bij notaris Tammens in Oosterhesselen en niet, zoals voor de hand lag, bij notaris Van der

Landgoed „Dennenrode”

Ondergeteekende kan of in massa of in onderdeelen — zoals deze op het terrein zijn aangeduid — onder de hand **TE KOOP** aanbieden:

Het prachtig gelegen landgoed „Dennenrode”

liggende aan de asphaltbetonweg Beilen—Assen, onmiddellijk bij het aan natuurschoonrijke, welvarende dorp Hooghalen op ongeveer 10 K.M. afstand van de stad Assen, bestaande uit modern ingerichte villa met bijgebouwen, aparte solide chauffeurswoning met moestuinen, boomgaarden, fijne sparren, zware dennen, opgaand berken en eiken hakhout, heide en vijvers, te samen ter grootte van ruim 87 H.A.

Het geheel, dat zich uitstekend leent voor het stichten van sanatoria, theehuis, ontspannings-terrein of dergelijke is desgewenscht dadelijk te aanvaarden.

Een gedeelte van het landgoed, dat ligt aan de harde weg Hooghalen-Zwiggelte, tegenover het alom bekende „Heuvingerzand” is zeer geschikt voor het stichten van zomerhuisjes en als zoodanig in diverse grootten op het terrein uitgezet.

Aanwys doet dagelijks — behalve Zondags — de opzichter, de Heer R. SCHURING.

Kaarten worden op aanvraag toegezonden.

W. KUIK.

Beëdigd makelaar te Beilen.

Willem en Gees Kuik in een sjees tijdens een dorpsfeest in de 20-er jaren van de vorige eeuw.

De Lijnwoerd

Op het door Kuik gekochte stuk grond werd vroeger vlas verbouwd. Uit het zaad van vlas, het lijnzaad, werd lijnolie geperst en dit werd ook wel gebruikt als bindmiddel voor de verf- en lakindustrie.

Het woord woerd werd gebruikt voor een oude akker op een es, waarvan een bijzondere functie of geschiedenis werd vermoed.³⁾

Noten

- 1) Mevrouw L.Schoenmaker-Pol weet hierover te vertellen, dat haar tante Gees over dat bedrag nachten heeft wakker gelegen.
- 2) Uit het archief van de afdeling Bouw- en milieuzaken van de gemeente Midden-Drenthe blijkt dat Kuik twee bouwvergunningen heeft ingediend. De eerste aanvraag werd niet gehonoreerd: het rieten dak vond men te brandgevaarlijk. De tweede aanvraag, van 4 maart 1937, werd goedgekeurd. De begrotingssom was 9.000 gulden.
- 3) Abrahamse, J. e.a., *Het Drentse Landschap*, Assen, 1984, 69.

Ley in Beilen, zijn voormalige werkgever. Joosten vertelde hierover: "Als zaakwaarnemer was Kuik bevoegd om zelf onderhandse koopakten op te maken, maar voor hypotheekakten moest hij naar de notaris gaan. Omdat hij als klerk bij Van der Ley was weggegaan en voor zichzelf was begonnen, vermoed ik dat er sprake was van (enige) rivaliteit. In de oorlogsjaren kwam hij echter weer bij Van der Ley terug, omdat benzinegebrek hem daartoe noopte." De hypotheekten werden nu verstrekt door de Nutsspaarbank in Wildervank. Hij zal de directeur tijdens een jachtpartij hebben leren kennen. Ook zat Kuik samen met Harm de Jonge en Aaldert Otten in het dagelijks bestuur van de Beiler Boerenleenbank, toen nog gevestigd in de Bisschopsstraat. Hij had dus op verschillende fronten de nodige invloed en zeggenschap. Toch ging hem niet alles voor de wind. Vanuit het Beiler notariaat kwam er oppositie tegen hem toen werd voorgesteld Kuik op de Algemene Jaarvergadering van de Boerenleenbank opnieuw als bestuurder te benoemen. Kuik beschikte als bestuurslid immers over voorkennis; hij wist wie een hypotheek had aangevraagd. Als makelaar kon hij daar op inspelen en zijn voordeel mee doen. Hij zat als het ware als een spin in het web, en belangenverstrengeling zal zeker een rol hebben gespeeld. De notarisklerken en voormalige collega's, Jan Joosten en Jannes Oosting, de neef van Willem Kuik, hebben toen een lijst met handtekeningen ingediend voor een tegenkandidaat. Oosting verzamelde twintig handtekeningen. Als gevolg van deze actie werd Jannes Oosting met meerderheid van stemmen gekozen tot bestuurslid. Voor Willem Kuik was het een afgang om door zijn neef gewipt te worden.

Huize De Lijnwoerd

Het ging Kuik financieel behoorlijk voor de wind en tegenover zijn woning, Schoolstraat 11, kocht hij omstreeks 1937 een groot stuk grond en liet daarop voor 16.000 gulden een woning bouwen in Engelse stijl.¹⁾ De stijlvolle woning met een aangebouwd kantoor werd ontworpen door architect Arend Hidding uit Hooghalen.²⁾ Met de bouw werd direct begonnen, want H. de Jonge, de gemeentearchitect, schreef op 15 maart 1937 aan B.en W. dat de voorbereidende werkzaamheden zijn begonnen en dat de voorgevel op 15 meter van de as van de weg is uitgezet en niet op 20 meter, zoals in de bouwstukken is aangegeven. Hidding was hierop aangesproken en deze had aan de gemeentearchitect verklaard dat dit in opdracht van Kuik was gebeurd. Kuik zou deze zaak hebben besproken met burgemeester mr. dr. H.J. Wytema en alvast hebben geregeld.

De aannemer van het pand is vermoedelijk Berend Stevens geweest.

De jacht

Willem Kuik werd door zijn familie beschreven als een charmante, joviale en gehaaide man die overal zijn vinger achter stak. Om de Beiler bevolking op het gemak te stellen sprak hij altijd Drents met hen.

Zijn jachtvrienden waren mensen van wie hij iets kon verwachten. Voor de drijfjachten in Oosthalen, Klatering en Terhorsterzand werden belangrijke zakelijke relaties uitgenodigd: directieleden van Bruynzeel en van de verzekeringsmaatschappij De Jong en Comp. Ook de eigenaar van het Beiler schortenfabriekje, A. Dijks uit Enschede, was een jachtrelatie van Willem Kuik.

Ook van zijn jachtopziener Willem Dondorff maakte hij dankbaar gebruik. Wanneer Kuiks jachthond moest jongen, dan gebeurde dat niet bij Willem thuis, maar bij de woning van Dondorff aan de Hijkerweg, zodat hij er zelf geen werk van had.

Hij maakte mensen van hem afhankelijk. Wanneer hij iets voor

Maquettes

De Oudheidkamer Beilen beschikt over een aantal kartonnen maquettes van woningen die door de architect Arend Hidding uit Hooghalen zijn ontworpen.⁴⁾ Hidding huurde in de dertiger jaren van de vorige eeuw een kamer van klompenhandelaar Jans Slendebroek, toen nog gevestigd in de Kruisstraat in het huidige pand van de bloemenzaak Janny, Manny en Rieks. Deze kamer gebruikte Hidding enkele dagen per week als werkruimte. De nu 74-jarige Herman Slendebroek kan zich dat nog heel goed herinneren: “Wij mochten als kinderen niet in de kamer van Hidding komen. Maar die kamer had een grote aantrekkingskracht op ons, want op de schoorsteenmantel stonden een stuk of zeven maquettes van woningen die Arend Hidding had ontworpen. Ook Huize De Lijnwoerd was daarbij. Langs de Esweg staan verscheidene woningen die door Hidding zijn ontworpen; het zijn die huizen met brede dakgoten. Ook het winkelpand waarin nu Service Partner zit (Hekstraat), is een ontwerp van Arend Hidding en is voor mijn vader gebouwd.”

- 4) De Oudheidkamer is gevestigd boven de bibliotheek. Vrijdags vanaf 14.30 uur geopend.

Moeder Jantje Kuik-Stevens heeft pannenkoeken gebakken voor het jachtgezelschap (Klatering).

Vanaf links: Jannes Nijsing, tandarts te Emmen, Roelof Brunsting, Gerrit Kuik, Willem Kuik, Jan Meijering, Derk Beugel, Jantje Kuik-Stevens (moeder van van Gerrit en Willem Kuik), burgemeester Froentjes en twee onbekende dames.

Bewoners

Het pand Schoolstraat 6 werd na de bewoning door Willem en Gees Kuik in 1959 verkocht aan tandarts A. Gietema. In 1964 verkocht Gietema het aan het Waterschap 'De Oude Vaart'. Sinds 1995 dient het pand als woning en praktijkruimte voor Fysio Centrum.

Jachtresultaat

In de vooroorlogse jaren was de jacht kennelijk nog nieuws dat men in de krant kon brengen. In een 'nieuws-tijding' van 3 oktober 1929 werd verslag gedaan van het jachtresultaat op de eerste jachtdag van het nieuwe seizoen: 'De heren Beugel en Kuik schoten 13 hazen en 18 patrijzen. Bos en Heijting 10 hazen, 12 konijnen en 6 patrijzen'. Ook van de andere jagers werd het geschoten wild in de krant genoemd.

De grote jachtakte van Willem Kuik gaf hem het recht 'tot alle geoorloofd jachtbedrijf, met uitzondering van de valkenjacht, in het gehele Rijk'. De akte kostte inclusief zegel en leges, een bedrag van 30 gulden.

Volgens de notulen van de boer-marke Alting-Klatering werd het jachtrecht voor een periode van steeds drie jaar verhuurd. Kuik betaalde in de dertiger jaren en tijdens de oorlog een bedrag van 310 gulden per jaar. Dit bedrag bleef tot 1944 hetzelfde, hierna vond er een forse verhoging plaats tot 500 gulden. Zijn medehuurlers van het jachtrecht in de boer-marke waren gedurende vele jaren Jannes Nijsing en Derk Beugel. Dat zij voorkomen op de foto, die bij de boerderij van de moeder van Gerrit en Willem Kuik is genomen, was dus niet toevallig.

iemand had gedaan en ze vroegen hem dan: "Wat krijg je van mij?" dan zei hij nogal eens: "Ik hoef er niets voor te hebben. Denk maar aan mij wanneer je kippen goed leggen". Wanneer de mensen die mededeling niet goed hadden begrepen of misschien waren vergeten, vroeg hij hen substiel: "Heb je geen kippen meer?"

Bezorgde Willem Kuik in 1946 Beilen arbeids-plaatsen?

Op de foto van het jachtgezelschap bij het jachthuis van Kuik in Smalbroek, zien we onder andere de Twentse textielfabrikant Albert Dijks (vijfde van links) als medejager.

Dijks opende op 1 juni 1946 een filiaal van zijn bedrijf in een loods achter de hengelsportwinkel van Hendrik de Graaf aan De Paltz te Beilen. Dit bedrijf, de 'Beiler confectiefabriek Dijks' was gevestigd in Enschede en had ook filialen in Losser en Wijhe. Dijks was oorspronkelijk afkomstig uit Brunsting.

In het *Nieuwsblad voor Beilen* van 17 mei 1946 stond de volgende tekst in een advertentie: 'Gevraagd: meisjes van 15 tot 18 jr voor 1 juni a.s. te openen confectiefabriek. Goed loon, 's zaterdags vrij. Aanbiedingen Makelaarskantoor W.Kuik, Beilen.'

In de nieuwe fabriekshal van het Beiler bedrijf, in de volksmond het 'Schortenfabriekie', dat omstreeks april 1950 aan De Omloop werd geopend, werkten zo'n 30 tot 35 meisjes.

Zou de jachtrelatie van Willem Kuik met Albert Dijks van invloed zijn geweest op de vestiging van het bedrijf in Beilen?⁵⁾

Een jachtgezelschap bij het jachthuis van Willem Kuik in Smalbroek. Vanaf links: Albert Willems, Jan Thalen, derde van links onbekend, Roelof Brunsting, Albert Dijks, Jan Wolting, Willem Kuik, uiterst rechtsonbekend.

Kerk

Ook binnen de Hervormde gemeente vervulde Willem Kuik als kerkvoogd een belangrijke rol. Hij was heel goed bevriend met dominee Jellema en diens vrouw.

Kuik stond als vrijgevig bekend en toen er in de collectezak een biljet van honderd gulden werd aangetroffen, bedankte dominee Jellema de kerkgangers en keek daarbij nadrukkelijk in de richting van Kuik. Volgens Jan Joosten vergiste de dominee zich in de gulle gever. Later werd namelijk algemeen bekend, dat de werkelijke gever een weduwe was geweest.

Gulheid kon Willem Kuik echter niet worden ontzegd. De vloerverwarming in de gerestaureerde kerk werd in 1938 door hem betaald⁶⁾ en een gordijn werd impulsief door Kuik aangeschaft. Hij had namelijk tijdens de kerkdienst last van het zonlicht en zonder overleg met zijn zwager Lammert Nijboer, die hem als kerkvoogd was opgevolgd, had hij voor eigen rekening een gordijn gekocht. Achterneef Jan Kuik: "Volgens mij hangt er op die plaats nog steeds een gordijn. Deze affaire leverde weer een botsing tussen mijn opa Lammert Nijboer en Willem Kuik op". Ook had Kuik in de pastorie van dominee Jellema, zonder overleg met wie dan ook, twee vaste wastafels laten aanbrengen. Ook dit betaalde hij uit eigen zak. Daardoor ontstonden problemen binnen de kerk over het functioneren van de kerkvoogdij waar Willem Kuik ook deel van uitmaakte. Kuik bedankte als kerkvoogd.

Hij werd in deze functie opgevolgd door zijn zwager Lammert Nijboer met wie hij overigens niet zo'n goede relatie had.

Oorlogsjaren

De drie delen *Gemeente Beilen 1940-1945*⁷⁾ geven ook een beeld van Willem Kuik.

Voor de oorlog was Kuik lid van het Vrijwillig Landstormkorps Luchtwachtdienst. Deze dienst had op het dak van hotel Koopmans in De Paltz een uitkijkpost en de vrijwilligers die de post bemanden, hadden tot taak om de bevolking te waarschuwen bij het naderen van vliegtuigen. Ook in de meidagen van 1940 deed Kuik dienst op de uitkijkpost.

In 1941 moesten de joodse bewoners van de bezetter hun grond verkopen aan de Algemene Nederlandse Administratie van Onroerende Goederen. De opbrengst van de gronden zou toen nog ten goede komen aan de joodse eigenaars. De gronden werden getaxeerd en binnen NSB-kringen was men ontstemd over de hoogte van de taxaties door de taxateurs, waartoe Willem Kuik ook behoorde. De NSB-organisatie Volk en Bodem vocht de taxaties van Kuik aan en men noemde hem in een brief 'een nog slechter man dan 2 joden'. De NSB-organisatie had namelijk contrac-

Contact verbroken

Ook tijdens de oorlogsjaren 1940-1945 werd gewoon gejaagd. Kuik was streekjagermeester geworden om de wildstand te beschermen. Hijzelf zei hierover, dat hij deze functie had uitgeoefend om te voorkomen dat een NSB-er streekjagermeester zou worden. De bewoner van Dennenrode en bedrijfsleider van de VAM, A.P.Pool, was plaatsvervangend streekjagermeester.⁸⁾

Willem Kuik, lid van het Vrijwillig Landstormkorps Luchtwachtdienst

- 5) H. Martena, 'Het Schortenfabriekje', in: Tijdschrift Historische Vereniging Gemeente Beilen, jaargang 12, nummer 1, blz. 18.e.v.
- 6) Verteld door wijlen Albert Oosting en Jan Kuik.
- 7) G.J. Dijkstra e.a., *Gemeente Beilen 1940-1945*, Beilen 1999, deel 1; 2000, deel 2; 2001, deel 3.
- 8) Dijkstra, *Gemeente*, 1999 1, 124.

Werkverschaffing

In 1930 hadden dr. Murk Westerterp, de geneesheer van Beileroord en Willem Kuik een naamloze Venootschap opgericht tot exploitatie van onroerende goederen in Beilen. Westerterp was de enige commissaris en Kuik de directeur. In 1940, na het uitbreken van de oorlog, werd op verzoek van beiden de hele werkverschaffing in de gemeente Beilen door hun bedrijf overgenomen. Het bedrijf betaalde meer dan 30.000 gulden aan de arbeiders uit en ontving daarvoor geen steun van het rijk of de gemeente. De arbeiders moesten ontginningswerkzaamheden verrichten op de heidevelden, eigendom van het bedrijf van Westerterp en Kuik.

Kuik werd na de oorlog door de politieke opsporingsdienst (POD) over deze activiteiten gehoord en hij verantwoordde zich door te verklaren dat de arbeiders hadden gewerkt in het belang van de voedselvoorziening en dat de arbeiders daarmee een tewerkstelling in Duitsland hadden weten te voorkomen.

9) Dijkstra, *Gemeente*, 1999 1, 207.

Seyss-Inquart

In de laatste oorlogsdagen moest Kuik volgens zijn familieleden huize De Lijnwoerd verlaten om plaats te maken voor de rijkscommissaris van de Duitsers, de Oostenrijker Arthur Seyss-Inquart.

Er zijn twijfels of Seyss-Inquart inderdaad in De Lijnwoerd van Willem Kuik heeft verbleven. *De Kroniek van de Oorlogsjaren 1940-1945 in de Gemeente Beilen* van G.M.E.Braker vermeldt hierover bij de datum 23 februari 1945: 'De Bisschopsstraat is door de Duitsers afgezet. In de straat staan verscheidene Duitse vrachtwagens die volgeladen zijn met meubilair van Seyss-Inquart. Hij heeft de Hervormde pastorie gevorderd'.

In een ander boekwerk: *Drentsche Kroniek van het Bevrijdingsjaar* van mr.G.A.Bontekoe, staat bij 1 maart 1945 de volgende aantekening: 'De rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied Seyss-Inquart neemt zijn intrek te Beilen in de pastorie der Ned.Herv.gem. aan de Bisschopsstraat'.

ten gezien waarvan de waarde van de landbouwgronden in een paar jaar tijd was verdubbeld en waardoor de joodse eigenaren meer geld voor hun eigendommen zouden beuren.

Met zijn joodse dorpsbewoners had Willem Kuik kennelijk een goede verstandhouding. Hij bewaarde op de zolder van huize De Lijnwoerd zes kisten met goederen van joden en ook bewaarde hij geld van hen. Toen de bezetter hem wilde belasten met de liquidaties van de joodse onroerende goederen, weigerde hij dat en hield zich afzijdig.

Van de panden van joden die Kuik al voor de oorlog administratief beheerde, betaalde hij de geïnde huur ondanks dreigbrieven nooit aan de Duitsers. Na de oorlog gaf Kuik de geïnde gelden terug aan de rechtmatige eigenaren.

Electrische Centrale

Ook op het maatschappelijk vlak maakte Kuik zich verdienstelijk. Hij maakte deel uit van het dagelijks bestuur van de Beiler Electrische Centrale. Deze centrale moest weer worden gebruikt, omdat de Duitsers de reguliere stroomvoorziening aan de bevolking hadden gestaakt. Op initiatief van de garagehouder Klaas Westerbeek werd in diens schuur in de Brinkstraat een stoomlocomobiel geplaatst die de nodige stroom in het dorp leverde. Het bestuur bestond behalve Willem Kuik uit dokter W. Hemmes van Beileroord en bouwmaterialenhandelaar R.Pol, een zwager van Kuik. De administrateur, H. Mein, was een leraar van de Mulo. De namen van Kuik, Pol en Mein komen we eind 1944 ook tegen bij het comité dat in Beilen de opvang van de Limburgse evacués verzorgde.⁹⁾

Na-oorlogse jaren

Direct na de oorlog nam Kuik de zakelijke draad weer op. Al in een van de eerste naoorlogse nummers van het *Nieuwsblad voor Beilen* (4 mei 1945) plaatste Willem Kuik de volgende advertentie: 'Zij die molestschade hebben gekregen en verzekerd zijn bij de

Relaties

Relaties waren voor Kuik belangrijk en hij benutte deze in het dagelijkse leven optimaal. Ook het verzet wist dit en men benaderde hem om bij dokter Westerterp, zijn vroegere buurman en zakenvriend, een goed woordje te doen voor de heer Beijering, hoofdamtenaar van de crisiscontroledienst in Rolde. Beijering zat vast wegens illegale activiteiten in de gevangenis, het beruchte Oranjehotel, in Scheveningen. Men had al maanden niets meer van hem gehoord en men vreesde het ergste. Westerterp was inmiddels NSB-er geworden. Hij was in 1943 geneesheer in de Scheveningse strafgevangenis. Door bemiddeling van Kuik bij Westerterp werd Beijering uit de Duitse afdeling ontslagen en hierna ging Kuik opnieuw naar Westerterp, praatte op hem in met als gevolg dat Beijering werd vrijgelaten. Voor zeker nog drie personen heeft Kuik met succes op Westerterp een beroep gedaan.¹⁰⁾

Ook stond de deur van Willem Kuik open voor een onderduiker, Johan van der Zee, zwager van dokter Hemmes van Beileroord. Van der Zee was voor de oorlog legerofficier. Mevrouw Oosting-Bos weet nog dat Van der Zee in de kelder ondergedoken zat, terwijl men inkwartiering had van een Duits officier. Mevrouw Oosting: "Men zat doodsangsten uit." Ook andere personen, waaronder zijn neef Jannes Oosting, vonden als onderduiker onderdak bij het echtpaar Kuik in huize De Lijnwoord. Aan het eind van de oorlog moesten Kuik en zijn vrouw zelf ook onderduiken.

tweede Noordelijke Waarborg Mij. tegen molestrisico's, gevestigd te Groningen, waaronder begrepen plundering van wagens, vee etc. gelieve dit spoedig op te geven ten kantore van de correspondent W. Kuik, makelaarskantoor, Beilen.'

Een paar weken later adverteerde Kuik dat hij geld voor een eerste hypotheek tegen 3 procent rente beschikbaar had. Ook roerende goederen hadden zijn belangstelling, want hij adverteerde dat hij enige huishoudelijke artikelen zoals kopjes, schoteltjes, lepels, vorken, messen, potten en pannen etc. te koop had.

Ook de assurantiën kregen weer volop de aandacht. Op 5 oktober 1945 plaatste hij een advertentie dat men met ingang van 8 oktober de premies van brandassurantiemaatschappij De Jonge en Comp. te Amsterdam kon betalen. Kennelijk betaalde niet iedereen op tijd, want deze advertentie werd gevolgd door een kleine herinneringsadvertentie op 2 november 1945, waarin men werd verzocht de premies te betalen.

Ook zien we dat hij zich weer op het terrein van het notariaat begaf, want op 14 december 1945 plaatste Kuik de volgende advertentie: 'Allen die iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan de nalatenschap van wijlen Klaas Laske, gewoond hebbende te Eursing, gemeente Beilen, en aldaar overleden op 7 december jl., wordt verzocht daarvan ten spoedigste opgave of betaling te doen ten kantore van ondergetekende W. Kuik, makelaarskantoor, Beilen.'

Ook de markt voor het onroerende goed begon weer aan te trekken. Op 17 mei 1946 werden via het makelaarskantoor W. Kuik twee panden te koop aangeboden: het woon- en winkelpand aan de Hekstraat, in gebruik bij Mensing, Willems en Werndly en het winkelpand in de Brinkstraat, in gebruik bij Snoeijers.

Verkoop van de zaak

In 1954 verkocht Willem Kuik de makelaardij aan zijn neef Jannes Oosting. Zijn reputatie had een knauw gekregen, doordat hij met Justitie in aanraking was gekomen. Kuik had namelijk gesjoemeld met de registratierechten. Onroerend goed mocht volgens de Prijsbeheersingswet alleen voor bepaalde prijzen verkocht worden. In werkelijkheid werd het onroerend goed voor hogere prijzen verkocht. Zodoende hoefde men minder belasting, ook wel 'landsgeld' genoemd, te betalen. Willem Kuik had dus gezwendeld en kwam zelfs 14 dagen lang in voorarrest in het Huis van Bewaring terecht. Kuik werd voor deze zaak echter door de rechter niet bestraft. Er gingen geruchten dat dokter Hemmes, de geneesheer-directeur van Beileroord, een medisch rapport over Willem Kuik had gemaakt, waarin hij op diens slechte gezondheid had gewezen. Zo kwamen de in de loop der jaren opgebouwde relaties kennelijk weer goed van pas.

10) Dijkstra, *Gemeente*, 2001 3, 243-244.

Verhuizing

De makelaardij was dus door Jannes Oosting overgenomen. Oosting en Kuik ruilden van woning: Oosting kwam in De Lijnwoerd en Kuik in de woning Julianastraat 20.

Toch stopte Kuik niet met het makelen. Jan Kuik en mevrouw N.Oosting-Bos: "Hij kon het niet laten."

Na enkele maanden werd de verkoop teruggedraaid en werd er weer van woning geruild. Mevrouw Oosting: "Het was een hele consternatie en het vreemde was dat de familieverhoudingen niet onder deze mislukte transactie hebben geleden."

Woningen aan de Julianastraat

Zakelijk had Kuik de draad dus weer opgepakt, maar de donkere wolken van een fraudezaak kwamen aandrijven.

Zaakwaarnemer

Jan Joosten: "Die fraude heeft hem enorm aangegrepen. De makelaardij verliep door deze affaire en hij deed de zaak over aan zijn neef Jannes Oosting, die toen nog als klerk bij de notaris werkte. Willem Kuik raakte vermoedelijk door deze affaire ook de bevoegdheid van het zaakwaarnemen kwijt. Na de oorlog werd door de regering de wet Rechtsherstel Onroerende Goederen afgekondigd, waarin bepaald werd dat de Joodse onroerende goederen die tijdens de oorlog waren verkocht, terug moesten naar de voormalige eigenaren of hun erfgenamen. Volgens die wet mochten de akten van overdracht worden opgemaakt door een notaris of een bevoegde zaakwaarnemer. Zaakwaarnemer werd een officieel beroep en mocht alleen worden uitgeoefend door die personen die in het bezit waren van een erkenning van het Ministerie van Justitie. Om die erkenning te kunnen krijgen, moest men aantonen dat men voor de oorlog, in 1938 en 1939, een bepaald aantal onderhandse akten had opgemaakt. Dit kon Kuik. In heel Drenthe waren slechts vier of vijf zaakwaarnemers bevoegd. Zaakwaarnemer was een uitstervend beroep. De erkenning kon niet op anderen worden overgedragen. Ik vermoed dat Justitie de erkenning van het zaakwaarnemerschap van Kuik heeft ingetrokken door het feit dat hij onjuiste koopakten had opgemaakt."

1955

Willem Kuik werd ziekelijk. De zaak met de registratierechten had zijn tol geëist. Met hartklachten kwam hij regelmatig in het ziekenhuis in Assen te liggen. De verpleegsters waren onder de indruk van zijn charmes. Mevrouw Kuik-Nijboer: "Ze vlogen voor hem." Op 17 oktober 1955 overleed Kuik op de leeftijd van 63 jaar. Een overlijdensadvertentie van een personeelslid vermeldde: "Onverwacht doch op Gods tijd is overleden mijn hooggeachte en onvergetelijke patroon W. Kuik."

Jan Joosten: "Hij was een plezierige kerel, die wel van een geintje hield."

Zijn nicht, mevrouw H. Kuik-Nijboer: "Oom Willem heeft wel veel goeds gedaan, hij heeft een aantal mensen voortgeholpen, ook financieel, maar zijn eigen belang hield hij altijd bijzonder in het oog."

Het Westeinde in Hijken omstreeks 1950

Het Westeinde in Hijken heeft een grote rol gespeeld in het leven van Janny Hoogeveen-Zuidberg. Zij vertelt over haar jeugdjaren omstreeks 1950

J. Hoogeveen-Zuidberg

In april 1944 verhuisden mijn ouders, Jantienus Zuidberg en Roelofje Zuidberg-Eising, met mij naar Hijken, Westeinde C 38. De reden hiervoor was, dat Hendrikus Willems, een broer van mijn grootmoeder Roelofje Eising-Willems, zich niet langer alleen kon redden; wij gingen dus bij oom Rieks (Rieksie) inwonen.

Rieks, een parmantig, statig mannetje, aan de kleine kant, was vrijgezel gebleven. Hij was beroepssoldaat geweest en had toen een goede functie. Ik heb vaak de foto gezien, waar hij in vol ornaat op stond. Later kreeg hij een longziekte en was hij meer thuis. Daarvoor deed hij alle voorkomende werkzaamheden, meestal als hulp. Hij rookte veel; Rieks en zijn pijp waren onafscheidelijk.

Het huis waar wij introkken was een boerderijtje, maar het boerenbedrijf werd er niet meer uitgeoefend. Wel was er een stal voor een drietal koeien en een varkenshok. Mijn ouders kochten een big en fokten deze op tot hij goed werd bevonden voor de slacht. Dit 'zoltertie' had een goed leven, hij werd verwend met wat er van tafel overbleef. Toen werd de dag van de slacht vastgesteld met de slager. Dit was voor mijn moeder en mij een bijzonder emotioneel moment. Wij hadden immers met het zoltertie een vriendschap opgebouwd. Als wij naar de wc gingen, kwamen we langs het varkenshok. Hij hoorde je al aankomen en begon dan te knorren. Zo'n varken 'op 't hok' had toch wel iets; als er visite kwam, moest het varkentje bekeken worden. Dan knorde hij dat het een

Verantwoording

Met dit schrijven probeer ik een indruk te geven van de huizen en bewoners van het Westeinde. Natuurlijk is er sinds mijn kindertijd veel veranderd. Ik weet bijvoorbeeld niet meer hoe destijds de huisnummering verliep. Daarom heb ik een soort rondgang gemaakt. Ik begin bij mijn eigen huis en eindig daar ook weer. Ons huisnummer was C38, dat weet ik nog, en ook dat de straat met kinderkopjes was geplaveid. Ik groeide daar op en mocht er kind zijn in een voor mij onbezorgde tijd. Ik woon er nog, samen met mijn man, al 42 jaar getrouwd. Een grote verandering is wel, dat er nu een nieuw huis op de oude stee is gebouwd.

Rieks Willems, zoals iedereen hem kende.

Het boerderijtje van Rieks Willems bij wie wij gingen inwonen.

lieve lust was. Maar de komst van de slager was onvermijdelijk. Ik was die dag niet thuis!

Zandweggetje

Op de lemen deel had ik een knikkerpotje en aan een van de balken hing een schommel. Samen met mijn buurmeisje Albertje Geerts, wij waren altijd bij elkaar te vinden, heb ik daar heel wat uren met veel plezier doorgebracht.

Naast ons huis liep een grote sloot langs het weiland van Jan Vredevelt. Langs deze sloot stonden grote populieren. Om de zoveel jaren werden deze omgezaagd en dan kwam Lute van de Bult uit Beilen om de boomstammen mee te nemen. Oom Rieks kreeg daar in ieder geval een paar mooie, witte klompen voor. Er werden altijd direct nieuwe populieren geplant.

In het groene tuintje dat voor het boerderijtje lag werd van alles verbouwd: tabak voor de pijp voor oom Rieks, aardappelen en groenten voor de week.

Langs het huis liep een weg die naar het Hijkermeer leidde. Dit weggetje liep schuin over de akkers in de richting van Rheeveld en sloot aan op de Hiekerdiek, de oude weg naar Beilen. 's Zondagsmiddags kwamen er nogal eens boeren met 'hun volk' bij ons

De Ruilverkaveling

Het land is herverkaveld, de akkers herverdeeld.
De oude es vertoont nu een heel ander beeld.
De mini-akkerijtjes vindt men er nu niet meer,
't Zijn alle flinke kavels, heel anders als weleer.
Het werkt nu heel voordelig, 't gaat vlugger allemaal,
Bemesten, zaaien, oogsten, 't gaat alles machinaal.
En bij dit werk ziet men ook haast geen paarden meer,
Tractoren rollen loeiend de akkers op en neer.
En goed verharde wegen voltooien het geheel.
Het valt niet te ontkennen: verbeterd is er veel.

Het land is herverkaveld, de akkers herverdeeld.
Het landschap kreeg hierdoor nu een heel ander beeld.
Verdwenen zijn de strookjes, waar brem en meiboom bloeiden,
Verdwenen ook de plekjes, waar zoete bramen groeiden,
Verdwenen eveneens veel rijkbegroeide wallen,
Die voor het goede doel ten offer moesten vallen.
En hoge, slanke bomen, 't is haast niet te geloven
Die gingen in één ruk finaalweg ondersteboven.
Er is zeer veel verbeterd, 't is waar, maar juist hierdoor
Ging ook, dit dient gezegd, veel romantiek te loor.

Harm van Goor (1885-1980)

achteruit wandelen om de groei en bloei van hun gewassen te bekijken. Het was een prachtig zandweggetje, dat helaas moest worden opgeofferd aan de herverkaveling. Vaak heb ik er aan de hand van oom Rieks gewandeld. Ik hoor mijn moeder nog zeggen: "Niet verder dan het vlierbosje!"

Als je bij het vlierbosje linksaf ging, kwam je bij de eendenpoel. Dit was een soort veengat dat midden op de es lag (er lagen er meer). Samen met mijn nichtje Roely Folkers gingen wij daar op onze manier vissen.

Dove Joppie

's Zaterdags werden de bermen langs ons huis keurig bijgeharkt en opgeruimd, want door de week gingen er heel wat boeren bij ons huis langs om naar hun werk op de es te gaan. Wat er dan van de boerenwagens was afgevallen, werd opgeruimd. Oom Rieks mocht altijd graag een praatje maken met de boeren die langskwamen gelopen. Nog herinner ik mij 'Dove Joppie'.

Langs onze groentetuin liep een klein fietspaadje naar achteren.

Dove Joppie en zijn fles

Dove Joppie was een 'klein mannegie', vaak in een te korte broek en met een 'brillegie' met dikke glazen. Daarbij was hij slechthorend. Elke morgen liep hij langs ons huis en altijd had hij wel iets over zijn schouder hangen.

Op een morgen ging Joppie weer naar het land. Nu had hij een mestvork over zijn schouder en daaraan hing een fles met koude thee gevuld. Tegen de middag ging Joppie huiswaarts, maar tot mijn grote verbazing hing nu alleen de hals van de fles aan de vork. De fles was er onder het lopen waarschijnlijk afgekapt; Joppie had dit niet vernomen.

Links loopt het weggetje naar achteren naar Roelof Schuring. Daarvoor staat de boerderij van Albert Geerts rechts het huis van Albert de Weme. De ruimte op de voorgrond was vroeger een soort 'brinkie'. Tussen en naast de boerderij van De Weme liepen nog weggetjes die het land in gingen. Dit land stond bij winterdag vaak helemaal blank. Als het had gevroren gingen wij er schaatsen.

Links: Het huis van Roelofen Egbertje Schuring. Rechts: De boerderij van Jan en Hendrik Seubring is bij de bevrijding van Hijken op 12 april 1945 in brand geschoten.

Marchina Eefting met Tine van der Vecht voor het schuurtje bij Albert de Weme. De was van Jantje de Weme hangt op het linnenrek, daarachter staat een houten rek met twee pispotten. Het huis daarachter is van Derk van der Vecht die later naar Canada zou emigreren. Daarvoor woonde Jan Beugels er.

Deze waterput stond naast ons huis. Het was een gemeenschappelijke put, die dus ook door de naaste burens werd gebruikt. Ook toen wij al op de waterleiding waren aangesloten, werd het putwater nog graag voor de was gebruikt. Het water was namelijk zacht (weinig kalkrijk); daarom hoefde men weinig zeep-poeder te gebruiken. Later is de put afgebroken. De putringen zijn echter in de grond blijven zitten.

Rechts: Albert Geerts

Daarnaast was een breder karrenspoor. Daaraan woonde boer Roelof Schuring met zijn vrouw Egbertje Tingen en twee kinderen, Marchje en Willem. Aan dit pad stond ook nog een houten keet, een noodwoning, waarin Jans Wanninge en zijn vrouw Niesje Wanninge-Zweep woonden. De familie Seubring is er komen wonen, toen tijdens de bevrijdingsdagen er toch iets mis ging: hun woning met schuur is kapotgeschoten. Mijn vader heeft met gevaar voor eigen leven de paarden uit de brandende schuur gered. Jan Seubring was getrouwd met Marchje Eefting. Hendrik Seubring, Jans broer en vrijgezel, woonde bij hen in. Jan en Marchje hadden een pleegdochter die Marchina heette. Zij is later getrouwd met Roelof Stadman.

Zoals gezegd, woonde Albert Geerts met zijn vrouw Hilligje Geerts-Piel voor het huis van Roelof Schuring. Albert had een boerderijtje en werkte overdag bij bakker Arbeider in de Brinkstraat in Beilen. Hij was broodventer. Albert en Hilligje hadden twee kinderen: Albertje en Klaas. Voordat Albert Geerts hier woonde, verbleef de familie Lucas Loopers er.

Rotte peren

Albert de Weme was getrouwd met Jantje van Goor. Albert was een statig man, zijn vrouw was jammergenoeg erg doof. Albert de Weme beheerde voor de boerschap de landrol; deze stond bij hem voor het huis. Als iemand hem nodig had om in het voorjaar het land te rollen, kon deze geleend worden.

Albert had bijzondere gewoonten. Zo wilde hij slechts peren eten die nagenoeg verrot waren. Er lagen in het najaar altijd wel enkele peren op de vensterbank voor het raam om nog meer dan overrijp te worden. Albert en Jantje hadden één zoon, Lambert. Deze Lambert is later agent van politie geworden; hij verhuisde naar Steenwijk.

Al voor de oorlog werd Hijken uitgebreid met een aantal gemeente-

woningen. Op de foto zijn ze te herkennen als de drie woningen met de puntaken, helemaal achteraan. De woningen die daarvoor staan, zijn in 1951 gebouwd. Ze hebben een groot aantal bewoners gekend. In de eerste woning heeft politieagent Van Gelder gewoond

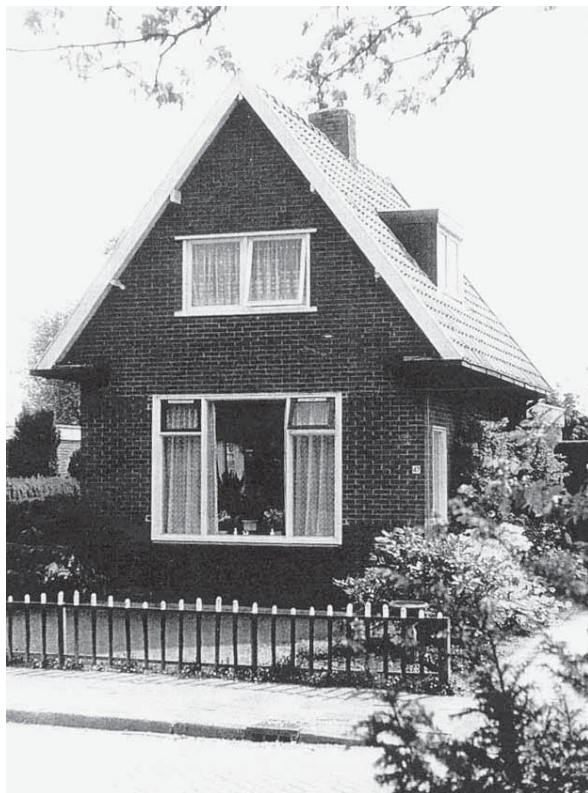
Jan Bos en Annie Bos-Scheffer waren de eerste bewoners van de naoorlogse gemeentewoningen. Net voor Kerst 1951 konden ze hun nieuwe woning betrekken. Daarvoor woonden ze aan de Meerweg.

Naar de hemel brengen

Vervolgens komen wij bij het huis van Hendrik Otten en zijn vrouw Jantina Eising. Hendrik Otten was o.a. koetsier op de lijkwagen in Hijken. Deze lijkwagen had een vaste plek in het lijkwagenhuisje op het kerkhof.

Op de dag van de begrafenis ging een van Hendriks zonen alvast met het paard en een zwart kleed naar het kerkhof om daar het paard in te spannen. Als Hendrik aan het mannen toe was, stond de koets geheel klaar. Hendrik nam dan plaats op de bok en reed naar het sterfhuys. Hendrik Hegen was voorloper.

Soms gebeurde het wel, dat de familie van een overledene twee

Hier zien wij de verbouwde en gemoderniseerde woning van Otte Bijl. Dit was de allereerste gemeentewoning, waar Jan Bijl en Tine Tijms woonden. Later gingen Otte en zijn vrouw Jacoba Koopman er wonen. Ze hebben twee kinderen, Jan en Frans. Otte woont er nog.

De drie woningen achteraan met de puntaken zijn al voor 1940 gebouwd. De woningen daarvoor zijn uit 1951.

Jan Bos en Annie Bos-Scheffer met hun kinderen Roelof, Martha en Henk

In deze woning huisden Gerrit Gerding en zijn vrouw Lammichje Bremer. Gerrit was krantenbezorger. Hij leed aan toevallen en is daardoor in het Oranjekanaal verdronken.

De begrafenisstoet van mijn grootmoeder Roelofje Eising-Willems. Hendrik Otten zit op de bok.

Het huis van Hendrik Otten

paarden voor de lijkwagen wenste. Dan had Klaas van de Bult in Beilen nog een paard dat dit werk ook goed aankon, zodat aan de wens voldaan kon worden.

Hendrik Otten beleerde zijn paard zelf voor dit werk. Het paard wist uitstekend de weg naar het kerkhof en terug. Toen eens het leidsel brak, hoefde Hendrik niet in te grijpen; het paard kwam zonder te menen op het kerkhof aan.

De zwarte kleding van Hendrik Otten en zijn hoge hoed maakten natuurlijk altijd grote indruk op de kinderen. En het speciale van zijn werk was voor kinderen soms toch wel onbegrijpelijk. Zo vroeg eens één van zijn kleinkinderen: “Opa, heb je die vrouw nou al naar de hemel gebracht?”

Even helpen

Dan komt het huis van Albert Eising en zijn vrouw Roelofje Oosterloo. Albert was broodbezorger bij bakker Kramer te Oranje. Albert was een ontzettend sterke kerel. Daar werd onderweg door verscheidene klanten wel gebruik van gemaakt. Hem werd dan gevraagd om te helpen even een kachel te verplaatsen, een bed te verschuiven of een mat te kloppen. “Albert, kun je even helpen? Mien Roef is op ’t laand en ik wil ’t zo graag klaar hebben.” Voor een kop koffie deed Albert ’t wel.

Achter de woning van Albert Eising stond die van Hilbert Oortwijn. Ze stonden, zoals wij dat zeiden, met hun ‘konten’ tegen elkaar. Je kon er met een fiets nèt tussendoor.

Hilbert Oortwijn woonde er alleen. Hij was een los werkman; hij

deed alle voorkomende werkzaamheden waar hij om gevraagd werd. Toen hij reuma kreeg, had hij hulp nodig. Zijn broer Jan Oortwijn kwam met zijn vrouw Aaltje Oortwijn-Woldman bij hem inwonen. Toen zij enkele kinderen kregen, zijn Jan en Aaltje naar Wijster verhuisd. Hendrik Makken en Hennie Makken-Oosterloo - Hennie moest oom tegen Hilbert zeggen - zijn toen bij hem ingetrokken. Het huisje werd door hen gekocht; jaren later is het afgebroken. Hendrik Makken verhuisde naar het Oranjekanaal om het bedrijf van zijn vader over te nemen. Hilbert verbleef toen bij zijn oomzegger Willem Oosterloo.

Schilderij

Van de boerderij van Hendrik Doorten en zijn vrouw Hendrikje Gerding heb ik helaas geen foto. Wel is er een schilderij van Sjoerd van de Velde, waar de boerderij gedeeltelijk op staat, rechts, verscholen achter een prachtige kersenboom (zie voorzijde omslag). Hendrik en Hendrikje hadden drie kinderen: Jantje, Geertje en Harm.

Voor hun boerderij is achter het hekje de 'braandkoele' te zien. Dat was een waterpoel waar altijd bluswater in moest staan om bij een eventuele brand te gebruiken. Zo nu en dan werd de brandspuit, eigenlijk een pomp op wielen, uit zijn hokje bij de school gehaald en de 'vrijwillige brandweer' van Hijken oefende dan. Wij mochten beslist niet bij de braandkoele komen. Er zat vies water in, alleen de kikkers hadden het er naar hun zin en kwaakten dat het een lieve lust was. En wilde men jonge katten of honden kwijt, dan werden die er wel in verdronken (!).

Vervolgens kwam de boerderij van Berend Sikken en zijn vrouw Aaltje Oosting. Daarover vertel ik de volgende keer.

Albert Eising met zijn bakkerskar voor zijn woning

De woning van Hilbert Oortwijn. Duidelijk is te zien, dat deze woning bijna tegen het huis van Albert Eising staat. Je kon er nog net met een fiets tussendoor.

Goed met de zende

Hendrik Doorten kon heel goed gras-maaïen met de 'zende' (zeis). Je leert zo iets niet één twee drie, maar door het veel te doen. Er waren boeren waar met bewondering naar werd gekeken, hoe zij het gras maaiden.

Ledenvergadering 2005

Op maandag 7 februari 2005 wordt in het Wilhelmina-Zalencentrum te Beilen de jaarlijkse ledenvergadering gehouden, aanvang 20.00 uur.

Agenda

1. Opening.
2. Vaststelling van de agenda.
3. Vaststelling notulen ledenvergadering 3 februari 2004 te Beilen.
4. Jaarverslag 2004 (ter vergadering)
5. Financieel jaarverslag 2004 (ter vergadering)
6. Verslag kascommissie (M. Nicolai en W. Bakker)
7. Begroting 2005 (ter vergadering)
8. Benoeming kascommissie
9. Verkiezing bestuursleden:
Aftredend en niet herkiesbaar: A. Zantinge, Hijken.
Aftredend en herkiesbaar: W. Bazuin-Brinkman, Hooghalen.
Verkiesbaar: J. Vrijs, Beilen
Tegenkandidaten kunnen tot een uur voor aanvang van de vergadering worden ingediend bij de secretaris.
10. Rondvraag
11. Sluiting

Na afloop van de vergadering zal G.J. Dijkstra het verhaal 'Een oer-kreet' vertellen. Dit gedramatiseerd verhaal is geschreven op basis van de vondst van veenlijken in 1901 bij Wijster. (Zie: G.J. Dijkstra, 'Een bijzondere vondst bij Wijster', deel 1, in: *Tijdschrift Historische Vereniging Gemeente Beilen (THVGB)*, 2003 (15-4), 18-24 en G.J. Dijkstra, 'Een bijzondere vondst bij Wijster', deel 2, in: *THVGB*, 2004 (16-1), 15-21. Tijdens het verhaal worden tekeningen van H.L.G. Schuur over de 'dramatische gebeurtenis' bij Wijster getoond.

Reactie

Van E.H. Eding uit Ried ontving de redactie de volgende opmerking naar aanleiding van de foto's in het Tijdschrift Historische Vereniging Gemeente Beilen in nr. 2 (april 2004 - jaargang 16), blz.28.

Eding: "De man met de melkkar moet Ma(r)tinus Wolters uit de Kerkstraat zijn. Hij had daar destijds een veehouderij. Hij had zijn land aan de Hijkerweg, waar nu in zuidelijke richting de A 28 loopt. De melk ventte hij uit binnen de bebouwde kom van Beilen.

De politieman op de rechter foto is gemeenteveldwachter Oosting; door ons altijd 'dikke Oosting' genoemd. Veldwachter Oosting staat ook op foto nr. 17 van 'Beilen in oude ansichten'. Omdat het daar een officieel bezoek door de commissaris van de koningin betreft, is hij gekleed in 'een twee rijer uniformjas' met helm.

Wassenaar is op de foto duidelijk herkenbaar aan zijn aparte loophouding. Hij droeg altijd een bril, waarvan het ene glas donker was, aangezien hij een kunstooch had. Het is niet mogelijk meer mensen te herkennen. De foto moet omstreeks 1930-1935 zijn gemaakt."

Opening 't Roel Reijntjes Werkhuus

Een foto-impressie van W. Bazuin-Brinkman en T.L. Kroes

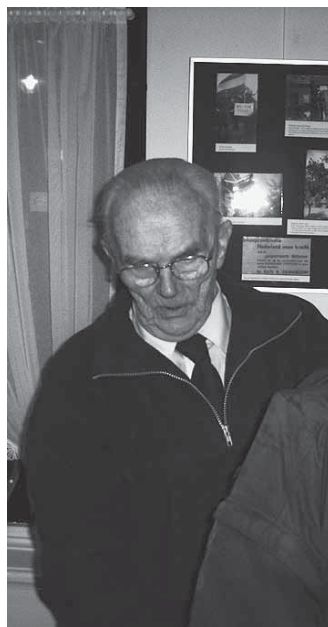
*Links:
bezoekers.
Rechts:
secretaris
Willie Bazuin-
Brinkman: veel
werk verzet.*

Voorzitter Dijkstra laat bezoekers uit.

*Boven: bezoekers. Rechts: Oud-
Indiëganger Jan Gaasbeek*

*Op donderdag
18 november
2004 nam
bestuurslid
A. Zantinge
tijdens een
informeel
samenzijn met
bestuursleden,
redactieleden
en bezorgers
afscheid van de
vereniging.*

Lustrumviering 15 Jaar Historische Vereniging Gemeente Beilen

Op 18 november 2004 was het vijftien jaar geleden, dat de Historische Vereniging Gemeente Beilen zich met het eerste tijdschrift presenteerde. De vereniging heeft dat 'gevierd' met een Open Huis van 't Roel Reijntjes Werkhuus, dat op vrijdagavond 19 november 2004 officieel in gebruik is genomen.

In de zomer van 2004 heeft het bestuur met medewerking van een vrijwilliger de oude woning van Roel Reijntjes zo opgeknapt, dat deze gebruikt kan worden voor activiteiten van de vereniging. In de woning bevindt zich een vergaderruimte en werkruimte voor het bestuur en de redactie.

Daarnaast zijn de ruimtes op de benedenverdieping zo ingericht, dat er ook kleine (foto)tentoonstellingen kunnen worden georganiseerd.

Op vrijdagavond 19 november 2004 en zaterdag 20 november 2004 hield de vereniging Open Huis, waarbij ongeveer 700 belangstellenden niet alleen het pand konden zien, maar ook de tentoonstelling met foto's van militairen uit de voormalige gemeente Beilen, die in de jaren 1945-1950 in Nederlands-Indië zijn geweest.

In februari 2005 geeft de Historische Vereniging Gemeente Beilen een boek uit over de belevenissen van soldaten uit de voormalige gemeente Beilen die in de jaren 1945-1950 als vrijwilliger of als dienstplichtige in Nederlands-Indië zijn geweest.

